

ଅସୁର ବସନ୍ତେ ଦେଖି ପୁର କର ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀଲୀଳା ନାଟକ ।

—*—

ଶ୍ରୀମତୀ କଲ୍ୟାଣ ପୁର ନିବାସୀ
ଶ୍ରୀ ଦୟାନିଧି ଦାସଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବିରଚିତ ।

ଓ

ପ୍ରଥମବାର ପ୍ରକାଶିତ

—*—

Printed by P. C. Das.
at the Shakti Press, Puri.
1924.

—○—

ମୂଲ୍ୟ ଦାଞ୍ଚିଅଣୀ ମାତ୍ର

ବିଜ୍ଞାପନ ।

—୦*୦—

ଏଥିରେ ନୂତନ ରାଗ ରାଗେଣୀ ଯୁକ୍ତ ସଙ୍ଗିତ ନାଟକଆକାରରେ କଥାପକଥନ ଦ୍ଵାରା ଲେଖାହୋଇଅଛି ଏହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଟକ-ଦଳ ଓ ଯାହାଦଳଙ୍କର ବିଶେଷ ଆଦରଧନ । ପାଠକବୃନ୍ଦ, ଏହାକୁ ନନଯୋଗ ସହକାରେ ଥରେ ମାତ୍ର ପାଠକଲେ ମୋହର ସମସ୍ତ ହନ-ସାର୍ଥକ ମଣିବ । ଗ୍ରାହକବୃନ୍ଦଙ୍କ ନିକଟରେ ବିଶେଷ ପ୍ରାର୍ଥନା ଏହି ଯେ, ନାଟକର ଯଦି କୌଣସି ଦୋଷାଦୋଷ ଥାଏ, ଆପଣ-ମାନଙ୍କର ନିଜର ଉଦାରଗୁଣରେ ସମା ଦେବାହେବେ । ଆପଣମାନଙ୍କ-ଠାରୁ କୌଣସି ସଂସୋଧନର ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଲେ ଉକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ରତ-ହେବାର ଚେଷ୍ଟାକରିବି ଏଥିପୂର୍ବେ ଦ୍ରୋପଦୀ ହରଶନାମକ ଗୀତନାଟ୍ୟ ଲେଖାହୋଇଅଛି ତାହା ମଧ୍ୟରେ କେତେକ ନାଟକର ସଂଖ୍ୟା ପାଇ-ନିଅଁବେ ପୁନରାୟ ଧର୍ମିକ ନୂତନସଂଖ୍ୟା ଅନ୍ୟତ୍ର ଆମୂନାମର ପୁସ୍ତକରେ ପାଇପାରିବେ । ଭଜ ।

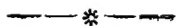
କଲ୍ୟାଣପୁର
ମଝି ସାହୁ

}

ଆପଣଙ୍କର
ବିଶେଷପ୍ରୀତିମୟ
କନି ଶ୍ରୀ ଦୟାନିଧିଦାସ

(ନାଟକମୂଳକ୍ରମିକର ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷଙ୍କର ପାଠସଂଖ୍ୟା)

ପୁରୁଷ)		(ସ୍ତ୍ରୀ)
୧ । ନଟ		୧ । ନଟୀ
୨ । ଜଗନ୍ନାଥ		୨ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ
୩ । ବଳରାମ		୩ । ସାଧବାଣୀ
୪ । ପୁରୁଷଦାର୍ପଣ		୪ । ଅଦୃଷ୍ଟକୁମାରୀ
୫ । ହାତୀ		୫ । ଶ୍ରୀମାତୃକୃଷ୍ଣା
୬ । ବିଶ୍ଵକର୍ମା		୬ । ଦାସୀ
୭ । ବେତାଳ		୭ । ନିଦ୍ରାଦେବୀ
୮ । କବିର		୮ । ଶାଶୁ ଓ ବୋହୂ
୯ । ପବନ		୯ । ଭୁଲକ୍ଷୀ
୧୦ । ଯୋରୀ		୧୦ । ମାହାରୀ
୧୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ		୧୧ । ପାର୍ବତୀ
୧୨ । ଚନ୍ଦ୍ର		

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲୀଳା ନାଟକ ।

—*—

ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ ।

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ ।

ପ୍ରସ୍ଥାବନା

(ନଟ ନଟୀଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)

ନଟୀ—ପ୍ରାଣେଶ ! କି ପାଇଁ ଉଛୁସି ଆଜି ଉଠେ ବସୁନ୍ଧର

ମଳୟ ଗନ୍ଧପୁରର ବହଇ ସମୀର

ଝୁଲୁଛନ୍ତି ଫୁଟଣ କୁସୁମ

ଆଉମଧ୍ୟ ରବନ୍ତ କୋକିଳେ

ମୟୂରମାନଙ୍କ ରବ ଶୁକ ଶାଶୁ ଗାନ

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ମଣୁଛି, ଆଜି ଦେଖି ଏ ବିଚିତ୍ର

ଏଥର କାରଣ ଈଶ କରନ୍ତୁ ପ୍ରକାଶ

ସକେହ ମୋତନ ହେଉ ମୋର

ନଟ—ପ୍ରିୟେ ! ସ୍ଥିରମନେ ଶୁଣ କହେ ତାହା

ଆଜି ଶ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀଙ୍କ ଲୀଳାର ନାଟକ

ସଭାମଧ୍ୟେ ହେବ ତା ପ୍ରକାଶ

ଚେତୁ ସର୍ବ ଦିଶଇ ସୁସମା

ନଟୀ—ନାଥ ! କେମନ୍ତେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀଙ୍କ ଲୀଳାର ନାଟକ

ବହାଇବ ତା କରନ୍ତୁ ପ୍ରକାଶ

ନଟ—ପ୍ରେୟସି ! ମାତ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ମହିମା ?

ଗୁଣ୍ଡାଳନବରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେଖି ଦେବହଳ

ହରିଙ୍କ ଭାଷିଲେ ଗୁଣ୍ଡିଗିର

ନିଷ୍ଠୁର ନରସ ବାକ୍ୟ ଶୁଣି ଦେବହର

ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କି ସେ ତେଜିଲେ ସଜ୍ଜର
 ଅନାଥୁନା ହୋଇ ଦେଖା ଦୂର ହୋଇଗଲେ
 ଗର୍ବଗଞ୍ଜି ବେନି ଭ୍ରାତାଙ୍କର
 ପରେପୁଣି କଲେମାତ ଦୟା
 ଆଜି ତାହା ଶୁଣିବ ପ୍ରକାଶେ
 ସଭ୍ୟମଧ୍ୟ, ନାଟକର ପ୍ରଭ
 ତୋଷହେବେ ବିଜ୍ଞାନେ ଶୁଣି

ନଟୀ - ନାଥ ! ଏହିତେବେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀ ଲଳା

ଧନ୍ୟ ଲଳା ଅଟେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର
 ତୋଷହେଲୁ ଶୁଣି ଆଜି ତାହା

ଏବେ ସୁମଧୁରସ୍ୱରେ ଗାଇ ଏକ ଗାନ

ଗାନ ଶେଷେ କରନ୍ତୁ ପ୍ରହ୍ଲାଦ (ନଟନଟୀଙ୍କର ଗୀତ)

(ପ୍ରେମେରଙ୍ଗେ ସୁନାଲଗନ ବୃତ୍ତେ)

ଜୟ ୨ ହେ ନାଳଗିରିଶ, ସାଗର ତନୟାଞ୍ଜି ହେ ପୀତବାସ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀଙ୍କର, ନାଟକେ ମୋହର,

ବଳିଅଛି ମନପ୍ରଭୁ ହେ ହୃଷିକେଶ । ପଦ ।

ସଦୟରେ ଦାଶରଥ, ପ୍ରକାଶ ଏମାନ କାଉଁ,

ଏ ସଭସାଗରେ ପ୍ରଭହେଉ ପ୍ରକାଶ ।

ଚିତ୍ତେଚିନ୍ତି ଅନୁବ୍ରତେ କରନ୍ତି ଅସ ।

ଦୟାନିଧି ବର୍ଣ୍ଣେ, ହେ ବିଦୁଶଜନେ,

ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀ ଲଳାଶୁଣି ହୁଅନ୍ତୁ ତୋଷ । ୧ ।

(ଉଦୟଙ୍କର ପ୍ରହ୍ଲାଦ)

(ଦ୍ୱିତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ)

ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ପ୍ରବେଶ ।

ଜଗନ୍ନାଥ—ଓ ହୋ ! ଆଜି କିପାଁ ଅଜାମୋର କମିତ ହୁଅନ୍ତୁ ।

ଥର ଥରେ ଥରଇ ମୋ ଦେହ

ଆବର ଶୁଭର ବାମରସ୍ତ

ବାମଅଙ୍ଗ କମ୍ପେ ଘନ ?

ଆବର କି ମୋତେ ପୁରା ଦିଶେ ହୃତଶିରୀ

କି ଉପାତ ହୋଇବ ଆଜରେ

ଏ ଅଭୁତ କଥା କିପି ଆଜ ଅଛୁଦନ୍ତ

ଜଣାଯାଏ ଅମଙ୍ଗଳ ପର

ଅଉବା କି କାରଣ ଏହାର

ଯାଣି ମୁଁହିଁ ନ ପାରଇ କିଛି (ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)

ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ପ୍ରଭୁ ! ଆଜ ମୋର ଅଟେ ବ୍ରତବାର

ପଡ଼ିଚରଟି ବି କିଛି ବୁଝ ପରଯନ୍ତେ

ସୁଦୃଢ଼ସ୍ତେ ଦିଅନ୍ତୁ ବିଦାୟ

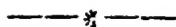
ଅବଳମ୍ବେ କରନ୍ତୁ ମେଲଣି

ଜଗନ୍ନାଥ—ପ୍ରିୟେ ! ଦଶମିପାକର ପରେ ଭେଜନ ଶେଷରେ

ବୋଲୁ ସୁଖେ ଯାଅ ନଗ୍ରବୁଲି ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ଯେଆଜ୍ଞା, ପ୍ରଭୁ (ପ୍ରଣାମ କରି ପ୍ରସ୍ଥାନ) ଓ ପରେ ଜଗନ୍ନାଥ-

କର ପ୍ରସ୍ତ ନ ।

ତୃତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ ।

(ସାଧବାଣୀର ପ୍ରବେଶ, ପରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)

ଲକ୍ଷ୍ମୀ—କିଏ ସାଧବାଣୀ ?

ସାଧବାଣୀ—ହଁ, ନାନି ?

ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ତୁ କଣ ଠିଆହୋଇଅଛୁ, ତୁକଣ ସ୍ନାନ କରନ ହୁଁ, କେତେ-

ବେଳେ ଆଉ କଣ କରିବୁ, ଆଜିପରା ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ବ୍ରତ ତୁକଣ

କାଣୁନହିଁ ?

ସାଧବାଣୀ—ନାନାଗୋସାଇଁ ! କେମନ୍ତେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କରୁତ ହୁଅଇ ତା
କହ, ଅଇଲେ ମନକୁ ସେହୁ ବ୍ରତ କରିବଇଁ
ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ସାଧବାଣୀ ! ଯେପ୍ରକାରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ବ୍ରତହୁଏ, ମୁଁ ତାହା
କହୁଅଛି ଶୁଣୁ ।

ଗୀତ—(ଶୁଣିତୁ ଗିରିବର ତନୟା—ବୃତ୍ତେ)
ଶୁଣିତୁ ସାଧବାଣୀ ମୋ ବାଣୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀ ପୂଜା ଯେମନ୍ତ !
ମାର୍ଗଶୀର ଆଦ୍ୟ ଶୁରୁବାର ପ୍ରାତୁ ଶଯ୍ୟାକୁ ଛାଡ଼ିବ ତୁରନ୍ତ । ପଦ ।
ମୁନେ ଶୁଚିବନ୍ତ ହୋଇ, ଶୁଦ୍ଧସ୍ଥାନକୁ ମଣ୍ଡାଇ,
ଲୁପି ଗୋମୟରେ, ଚିତା ଦ୍ଵାରେ ଓ ତଦନ୍ତେ ଶୁଣ ବୃତାନ୍ତ । ପଦ ।
ବେଢ଼ିକରି ଶୁକ୍ଳଧାନେ, କଳଶସ୍ଥାପି ଯତନେ ।
ନବଧାନେ ନବମାଣେ ସଞ୍ଜାଗିଣ କୁମ୍ଭେନେ କରମନ୍ତ୍ରିତ । ୧ ।
ଧ୍ୟାନେ ତାଙ୍କୁ କରି ଆବାହନ, ପୂଜିବ ସୁଚିତ୍ତେ ଏକମନ ।
ପଦାଦି ସହଚେ, ଅର୍ପି ତୋଷଚିତ୍ତେ, ଭୋଗ ଲଗାଇବ ତଦନ୍ତ । ୨ ।
ନବଧାରକ୍ତିରେ କରିପୂଜା, ପରଦିନ ପ୍ରାତେନେଇ ଉଦା ।
ଦୟାଧିକ୍ଵାନ, ଏପୂଜା ବିଧାନ, ଶୁଣିକରି ମୁକ୍ତି ଲଭେ । ୪ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ସାଧବାଣୀ ! ଏହୁ ପ୍ରକାରେ ପୂଜାକରି । ଦିବ୍ୟରାଜ ଶୁଣି
ଅନ୍ତକାଳେ ବୈକୁଣ୍ଠ ପୁରକୁ ଯିବୁ ମୁଁ ଏବେ ଯାଉଅଛି !
ତୁଇ ସେହୁ ବ୍ରତକାର୍ଯ୍ୟରେ ତରପର ହୁଅ ।
ସାଧବାଣୀ—ନାନା ଗୋସାଇଁ ! ତୁମ୍ଭେ ଯାଅ ମୁଁ ଯାଉଅଛି ସେହୁବ୍ରତ
କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆୟୋଜନ କରିବ ।

(ସାଧବାଣୀର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

(ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କ ଗୃହେ ପ୍ରବେଶ)

ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ଏ ସମସ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗୃହ ! ଏମାନେ କଣ ମୋରବ୍ରତ ଆଜ୍ଞା-
କୋଲି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ, ଏ ସାହରେ କଣ ରାଜ ପାଇନାହିଁ,
ସମସ୍ତେ ନିନ୍ଦିତ, ଜଣେହେଲେ କେହ ମୋର ପୂଜାରେ

ତତ୍ପର ନାହିଁ, ବେଳ ଆସି ଦୁଇଘଟି ହେଲାଣି,
ଏ ଅଳକ୍ଷଣୀ ବ୍ରାହ୍ମଣୀମାନେ କେହି ଶଯ୍ୟାରୁ ଉଠିନାହାନ୍ତି,
ଏବେ ଏହି ପଥରେ ଯାଏଁ, କିଏ କଣ କରୁଛି ଦେଖ,
ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ — ଚତୁର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ

(ଅଦୃଷ୍ଟ କୁମାରୀମାନଙ୍କ ପ୍ରବେଶ)

ଗୀତ—(ଆନନ୍ଦେ ବିଭୋର ହୋଇ ଚାଲି)
ମନାନନ୍ଦେ, ପ୍ରେମାନନ୍ଦେ, ସିନ୍ଧୁ ନନ୍ଦନୀ ।
ବିଜୟ ହରି ଆଦେଶେ ଜଗଜ୍ଜନନୀ । ପଦ ।
ଧୀରେ ୨ ଧରପରେ କଲେ ଗମନ ।
ଏକାକେ ପୁରେ ଶୁଣାଳୀ କରଇ ଧ୍ୟାନ । ୧ ।
ଶୁଣି କଣ୍ଠେ ତାର ସ୍ମୃତି, ସଦୟରେ ଦୟାବତୀ ।
ଯାଚଣ ବର ଦିଅନ୍ତୁ ଜ୍ଞାନ ଦାୟିନୀ । ୨ ।

(ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ — ୫ମ ଦୃଶ୍ୟ ।

(ଶାୟା ଶୁଣ୍ଠାକୁଣୀର ପ୍ରବେଶ)

ଶାୟା—ଓ ହୋ ! କେତେବେଳଯାଏ ମୁଁ ଶୋଇପଡ଼ିଲି, ଆଜି ଶ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ
ଦେବାଙ୍କ ଅଟେ ବ୍ରତବାର, କେତେବେଳେ କିକରିବି ମୁହିଁ, ଯାଏଆଗ
ସ୍ଥାନ କରିବାକୁ, ପରେ ହବି କରିବି ସଂଗ୍ରହ ।

(ସ୍ଥାନରୁ ଆସି ପୂଜାକରିବା)

(ହାଡ଼ର ପ୍ରବେଶ) ଗୀତ

ଆଜି ଶରପ ପିଇକି ମନ ଶୁର ହୋଇଛି ॥

(ଆଉବାବୁ) ନିସାଦାତେ ଟଳମଳ ହୋଇପଡ଼ୁଛି । ପଦ ।

ଶୁନିଆ ମା କେଣେ ଗଲା, ନିସାତ ଭରି ହୋଇଲା

ବୋଲେ ଦୟାନିଧି ଭଲ ନିସା ଖାଇଛି ॥ ୧ ॥

ହାଉ—ଶୁନିଆ ମା ୨ ତେନ୍ତୁଳିଫତାଏ ଚକ୍କଟୀ ଝଟ ଆଖିରୁ ଟି ନିସାଟା

ଆଜି ବଡ଼ ଯୋର ହୋଇଛି (କିଛିକ୍ଷଣପରେ) କଲେ ଘରେ ନାହିଁ
କି ? ଶୁନିଆ ମା ? କଲେ କୁଆଡ଼େ ଯାଇଛି କି ?

ଶ୍ରୀମୁଖା—କାହିଁ କିମ ମଦୁଆଟା ମଦଖାଇ କୁହରେ ? ତାକୁ କୁ ମ, ମ
ଏହାକ୍ଷଣି ଯାଇପାରେ ନା ଯା ।

(ହାତର ଗୀତ) କଲୁଆମା ବୃତ୍ତେ

ହାତ — ଲୋ ଶାଳ ପୁରୁକାବାଲି କାରେଓଓଓଓ ଘରେ ପଶିଅଛୁ
ତୋହର ପୁରିଲା କାଳ, ଆଜି ମୋ କବଳେ ପଡ଼ିଅଛୁ । ଯଦା

ଶ୍ରୀମୁଖା—ରେ ମୁତ ଅଧମ ଦୁନ କାହାପାଇଁ ମିଛେ କରୁଅଛୁ ॥

ନିଲଜି ନମାଡେ ଲଜ କେତେ ବଢ଼ି ବଢ଼ି କହୁଅଛୁ । ୧ ।

ହାତ — ଖାନିକ ଆଜି କାହିଁକି ଘରେ ମୋର କାକୁ ପୁରାଇଛି ।

ତାକିଲେ କିପାଇଁ ଭଲେ ଆମକୁତ ମୋର ନଥାଏ । ୨ ।

ଶ୍ରୀମୁଖା—ରେ ମୂର୍ଖ ଆସିଣ ଦେଖ କାହିଁପାଇଁ ମିଛେ ବକୁଅଛୁ ।

ଏ ଦୟାନିଧି ଅରୁଧ ଦ୍ଵାରେ କୁଦି କମ୍ପା ମରୁଅଛୁ । ୩ ॥

ହାତ—ଆଲୋ ! ଏ ଆଡ଼କୁ ଟାକିଏ ଆ ଭଲ, ଭିତରେ ପଶି କଣ
ବର ବର ହେଉଛୁ ମ ?

ଶ୍ରୀମୁଖା — ମୁଁ ଚିତା ପକାଇ ଅଛୁ ଏକ୍ଷଣି ଯାଇ ପାରେନା ଯା ।

ହାତ — ହେଁ ? ଶାଳିତ ମୋର ଫେର କଣ ବାହାହବାକୁ ଇଚ୍ଛା,
କଲଣି, ମୁଁ କଣ ତୋର ମନ ଲାଗି ହେଲି ନାହିଁ । ନା
ପୁରୁଣା ହୋଇ ଗଲଣି ? ଏଣିକିନୁତନ ବରଓର ଇଚ୍ଛା
ସେଥିପାଇଁ ଅଗରୁ ଚିତା ପଡ଼ିଲାଣି, ଆଜ୍ଞା ହେଉ ? ତୁ
କିପରି ବାହାହରୁ, ତତେ କୋଉ ବର ଟା ବାହାହବାକୁ
ଅଧିବ ମୁଁ ଦେଖିବି ? ଏହି ଦୁଆର ମୁଁହରେ ମୁଁ ବାଡ଼ି ଘେନି
କସିଥାଏ ଆଜି ତୋତେ ସେ ବରକୁ ଠକ୍ କରବି ।

ଶ୍ରୀମୁଖା—ମିଛରେ କାହିଁକି ଏସୁଡାକ ବକି ହେଉଛୁ ମ; ମଦଖାଇ
ମାତାଲ ହୋଇ ଏଠି ଅସି ବାଲିକା ହେଉଛୁ; କହୁଛ ବାଆ

ଘର ହୋଉଛି, କାହାକୁ ଘରେ ପୁରେଇଛି; ମୁଁ ଆଜି ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ
ବ୍ରତ କରୁଛି; ଏ ଆସି ଥଟା କରୁଛି, ଯାଯା ମଦୁଆଟା ଶିଘ୍ର
ମୋ ଆଗରୁ ଦୂର ହୁଅ ?

ହାଡ଼ି—ଆଲୋ ! ସେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଟା କିଏ ମୁଁ ନହେଲି ସେ ତୋର ଏତେ
ପ୍ରିୟ ହେଲା, ନା ତୁ ସେ କଥାକୁ ଛାଡ଼, ମୁଁ ଯାଉଛି ସେହି
ଜାଗାରେ ବସିବ ତୁ ମତେ ପୂଜା କର; ତାହେଲେ ପୂଜାର
ଫଳ ପାଇବୁ ।

(ହାଡ଼ି ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ହାନାଧକାର ଓ ଶ୍ରୀୟା ଠାରୁ ଅପମାନ)

ଶ୍ରୀୟା—ଉଠୁ ଉଠୁ ମଦୁଆଟା ଆସି ମୋ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ଛାନରେ ବସୁଅଛି
ଶିଘ୍ର ଉଠିଯା ନ ହେଲେ । ତୋରଗତ ରଖିବି ନାହିଁ ।

(କାନ ମୋଡ଼ି ଉଠାଇ ଚାଲୁଛି)

ହାଡ଼ି—ଭାଇରେ ଏ ମାଇକିନୀଙ୍କ ମାତ୍ର ଫେରେ ଏତେ ମାଠା ।
ଯେ ଏହାକୁ ଚାଖି ନାହିଁ ସେ କଣ ମନୁଷ୍ୟ, ପ୍ରାୟେ ଏଘର
ପଦାର୍ଥ ସଂସାରରେ ନଥିବ ଯାହା ହେଉ ପୂଜାଠାରୁ ଅଧିକ
ମୁଖ ଟା ମିଳି ଗଲା, ତୁକଣ କରୁଛୁ କର ମୁଁ ଏବେ ଯାଉଅଛି
ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ପ୍ରତି ଶ୍ରୀୟାର ପ୍ରତି (ହେୟାନ)

ଗୀତ—(ଜୟମା ବାଉଁଶେ ବୃତ୍ତେ)

ଜୟ ପଦ୍ମାଳୟା, ଜୟ ହରି ପ୍ରିୟା ଜୟ ମାତ ଜଗତ୍‌ଜନନୀ ।
ଏପାନ ଦୁଃଖିରେ, ଦୟା କର ବାରେ; ଘେନ ଏ ଅଧମା
ଦୟିନୀ । ପଦ । ଜୟ ତପ ଆଦି କିଛି ନଜାଣଇଁ ଆବର
ନୁହଇଁ ଶାସ୍ତ୍ର ଜ୍ଞାନ ଗୋ । କୃପାକର ବାରେ; ଏ ଅଧମା
ଶୁଣରେ, ବିଜୟ କରନ୍ତୁ ସିନ୍ଧୁ ନନ୍ଦିନୀ । ୧ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ତୋର ପ୍ରତି ଶୁଣ ଶ୍ରୀୟା ହେଲି ମୁଁ ସନ୍ତୋଷ; ଏବେ ତୋର
ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ଯାହା, ଦେବ ବର ମାଗି ଲୋ ବନ୍ଦନ

ଶ୍ରୀୟା—ଏ ଦୁଃଖିନୀଠାରେ ଯେବେ ଦୁର୍ଗତି ନାଶନ, ପ୍ରସନ୍ନ ଦର୍ଶନ

ଦେଲି ଆସି; କି ବର ମାଗିବି ମାତ ମାଗି ନଜାଣଇଁ; ମାତ,
ଇଚ୍ଛାହୁଏ ଯା ତୁମ୍ଭର, ଦୟାକର ଏହା ନ ଦୁଃଖରେ; ଦୟାବତୀ
ନଜାଣେ ମୁଁ କିଛି, ଦୟା ବହି ଦିଅ ମାତ ଶତେକ କୁର
ଅମର ବର ସହିତେ ଲକ୍ଷେ ଧେନୁ ମାତ, ଦତ୍ତ କରି ଦିଅ
ବିଷ୍ଣୁ ଅକ୍ଷୟଭଣ୍ଡାର, ଏହି ମାତ ଶ୍ରୀପଦ୍ମରେ ମାଗୁଣି ମୋହର ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ପାଗଳିନୀ ହୋଇ ଗୁଣ୍ଡାଲୁଣି ମାଗୁବର
ଅହକାର ନାହିଁ, ମୋର ଅନର ବରରେ
ବିଷ୍ଣୁ ବିନା ତାହା କେହି ଦେଇ ନ ପାରିବ
ଅନ୍ୟବର ଯାହାଛୁ ତଥାପୁ ତୋହର

(ଅଦୃଷ୍ଟକୁମାରୀରାମାନଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)

ଗୀତ—(ବିଧିର ବିଚିତ୍ର ଲଳାଟେଲା ବୃତ୍ତେ)

ଦେଖ ଯେ ଦିବ୍ୟଜନେ ନୟନେ ।

ଯାକୁଧ୍ୟାନେ ନୟନୁ ବିପ୍ରଜନେ । ଧ୍ରୁବ ।

ଶତଦଳରୁ ଜାତସେ କନକିନୀ ବହୁଛନ୍ତି ନାମ ଦାରଦ୍ର ଭଞ୍ଜନା ।

ଦୁର୍ଗାଙ୍କ ଦୁଃଖ ବିନାଶନ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ରନେ । ୧ ।

ସେହି ହୋଇଣ ସିନ୍ଧୁରଜ ଦୁଲେଖି, ପୁଣି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ନାଥଙ୍କର ଘରଣୀ ।

ଛର ଗୁଣ୍ଡାଲୁଣି ପୂଜେ ତା ସଦନେ । ୨ ।

ତାରଧଜାରେ ତୋଷିତହାର ଜନନୀ, ଯା'ଚି ଦିଅନ୍ତି ବର ଜ୍ଞାନଦାୟିନୀ ।

ବଳରାମ ତାଆସି ଜାଣିଲେ ଧ୍ୟାନେ । ୩ ।

ହରିଙ୍କି ଭାଷିଲେ ଯାଇଁ ଗୁଡ଼ଗିର, ଶୁଣି ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ତେଜିଲେ ସେ ସଦୃଶ ।

ଧନ୍ୟ ବିଷ୍ଣୁଦୟାନିଧି ଭବେମନେ । ୪ । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

--*୪୦୪*--

ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଙ୍କ ।

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ ।

(ବଳରାମଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)

ବଳରାମ—ଓ ହୋ ! ଆଜିକିଏ ମେରୁପରି ଲାଗଇ ମୁଷଳ

ଅଚଳ, ଶୈଳପର ହୃଦୟ ମୋହର
 ଅମଙ୍ଗଳ ଆଜି କି ହୋଇବ ମୋ ନବରେ
 ଅକସ୍ମାତ ଘଟୁଛି ଅବଧ
 କମ୍ପାଇ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ମୋ ଦର୍ଶନ
 ଧ୍ୟାନକଲେ ଜଣା ହେବସବ (ଧ୍ୟାନ)
 ହଁ ଏବେ ଜାଣିଲୁ

ଆଜିମୋର ସମ୍ମୁଖରେ ସାଗର ତନୟା
 ପଡ଼ୁଅଛି ଯିବ ଦେଖେ କାହିଁ
 ଗୁଣ୍ଡାଳନବରେ ସେ ରହୁଛି ଦଣ୍ଡାଭୀ
 ନିତପ୍ରତି କରୁ ଏହିପରି
 ବେନିଭ୍ରାତେ ବଢ଼ାଇ କରଇ
 ଆଜିନିଠୁ ଛାଡ଼ିବ ଜଞ୍ଜାଳ
 ଯାଏଁ ମୁଁହିଁ କହାଇଁ ଗୋଚରେ ।

(ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)

ବଳରାମ—ଦେଖ ଜଗନ୍ନାଥ !

ପାପେୟସି ସିନ୍ଧୁରଜଜେନା
 ଦଣ୍ଡାଇଛି ଗୁଣ୍ଡାଳ ନବରେ
 ଅଣ୍ଡାଭୀତରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଯେବେବେ ତୋହର
 ତେବେ ଦୂର ହୁଅରେ ଭ୍ରଷ୍ଟୁଆ
 ଗୁଣ୍ଡେଦାଣ୍ଡେ ଯାଅ ଦୂରହୋଇ
 ଗୁଣ୍ଡାଳନବରେ ବେଗେ କରଯାଇ ବାସ
 ଅଲକ୍ଷଣିପତ୍ନୀ ତୋର, ତୁହି ବେନିଜନେ
 ବେଗେ ଦୂରହୁଅ ମୋ ନବରୁ

ଜଗନ୍ନାଥ—ଜେଷ୍ଠଭ୍ରାତା ! କୋପ ଶାନ୍ତକର,

ଦୋଷ ଯେବେ କରିଅଛି ସିନ୍ଧୁରଜ ଜେନା ।

କ୍ଷମାକର ବାରେ ତାର ଦୋଷ,
 ଆଜି ସ୍ୱର୍ଗପୁରଜନେ ଆଣିବା ଡକାଇ,
 ପବନ କରାଇ ନେବା ପୁରେ ।
 ନ ଜାଣିଣ ଦୋଷ ଯେବେ କରିଛି କମଳା,
 ଭ୍ରାତ ! ତବ ଧରୁଛି ପୟର,
 କ୍ଷମ ତାହା ମୋର ଦୋଷ ବୋଲ ।

ବଳରାମ—ଆରେ ଦୁଷ୍ଟ ! ପାପୀଷ୍ଠାକୁ ଯେବେ ଆଣା ତୋର,
 ଦୁରହୁଅ ମୋର ସମ୍ମୁଖରୁ ।
 ଗୁଣ୍ଡାଳ ସାହୀରେ ବାସ ସେହୁ ଗୁଣ୍ଡାଳୁଣୀ,
 ଅଧିକ ହୋଇ ପଶି ନାଶେ ମୋ ନିବାସ,
 ଗୁଣ୍ଡାଳବିଟାଳ ବେନି ଭ୍ରାତେ କରଉଛି,
 ନୟାଶୁ କି ତାହାରେ କହାଇ,
 କର୍ମ୍ୟାସ୍ଥରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଯେବେ ଅଛରେ ତୋହର;
 ନ ରହଣ ଯାଅ ମୋ ନକରୁ,
 ଗୀତ ।

ଭ୍ରାତ ! ଦୋଷ ହେଲା ତାର, ବାରେ ତାହା କ୍ଷମାକର ॥ ପଦ ॥
 କହୁଅଛି କର ଯୋଡ଼ି, ବାରେ ତାକୁ ଦିଅ ଛଡ଼ି
 ଆଉ ଦୋଷ ହେଲେ ହେବ ଦୂର ॥୧॥

ନଜାଣି କରିଛି ଦୋଷ ଶେଷ ତେଜି ତୋଷେ ଛଷ
 (ତୋତେ) ଦୟାନିଧି ଯୋଡ଼େ କର ॥ ୨ ॥

ଗୀତ — (ଶିଶୁମତ ନରଜାତି ବୃନ୍ଦ)

ରେ ଅଧମ ସେ ଅଧମୀ ମତେ ଜାଣିନଥିଲା
 ଜାଣୁ ୨ ଜନ୍ମପାଇଁ ବରଣକଲା । ପଦ ।

ଗୁଣ୍ଡାଳ ସାଇରେ ଯାଇ କମ୍ପାଇଁ ଥିଲା ଦଣ୍ଡାଇ
 କଟିହ କି ତୋତେ ଉଣ୍ଡାଇ, ରେ ହୁଣ୍ଡାକୁଲା ॥୨॥

ନିତ କରେ ଏହପର ନଜାଣୁ କି ତା ଶ୍ରୀହରି
 ପାପେ ବେନିଭାଇକୁ ସେ ତୁବାଇ ଦେଲା ॥ ୬ ॥
 ବୋଲେ ଦୟାନିଧି ପାନ ନରୁହୁଁ ଭାଣି ବଦନ
 ଗୁଣେ ଦାଣ୍ଡେ କର ବିଦା ଯେ କାଣ୍ଡ କଲା ॥ ୭ ॥

ବଳରାମ—ଜଗନ୍ନାଥ ! ଯାଇ ବେଗେ ବସ ସିଂହଦ୍ୱାର
 ଆସିଲେ ମନ୍ଦିରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ କର ତାକୁ ଦୂର (ଯେ ଆଜ୍ଞା)
 (ବଳରାମଙ୍କ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

(ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)

ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ପଥଚ୍ଛତ ନାଥ ମୁହଁ ଭିତରକୁ ଯିବି
 ପାକବେଳ ହେଉଛି ଉତ୍ତର
 ଦ୍ୱାର ମାଡ଼ି ବସିଥାନ୍ତି କହୁ କାହିଁ ପାଇଁ
 ଆତନ୍ତର ଯିବି ଭିତରକୁ ।

ଜଗନ୍ନାଥ—ପ୍ରାୟେ ! କିମ୍ପା ପାଳିନା ହୋଇ କହୁ ଭିତରକୁ ଯିବି
 ଗୁଣ୍ଡାଲସାଇରେ କିମ୍ପା ଦଣ୍ଡାଇଣ ଥିଲ
 ଆମ୍ଭେ ଦେଖିନାହିଁ, ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭାଇ ଦେଖିଛନ୍ତି
 ଆମ୍ଭେ ଦେଖିଥିଲେ ସିନା ଦିଅନ୍ତୁ ଲୁଗୁର
 ଅନ୍ୟଥା ନ କରୁପାରେ ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭ୍ରାତ ବାଣୀ
 ଯେଉଁ ଭାଷ ଭାଷିଛନ୍ତି ତାହା କିଏ ସହ୍ୟପାରେ ?
 ଯାଅ ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଆଉ ତୁମ୍ଭଠାରେ କାର୍ଯ୍ୟନାହିଁ
 ଶିରେଧାର୍ଯ୍ୟ ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭ୍ରାତ ବାକ୍ୟ ଅଟେ ମୋର ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ଗୁଣ୍ଡାଲୁଣୀ ବୋଲି ମୋତେ ବୋଲି ଜଗନ୍ନାଥ
 ତୁମ୍ଭେ କେଉଁ ଅଟ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜାତି
 ଗଉଡ଼ ବାଉଡ଼ ପରି ଚନେ ଗୋରୁ ଚର
 ଭାଷିଥାନ୍ତି ବିଦୁର ଗୁହରେ
 ଏପରି ଯେତେକ କର୍ମ ଅଛଇଁ ତୁମ୍ଭର

ତାହାକି ନପଡ଼େ ତୁମ୍ଭମନେ

ଚଣ୍ଡାଳୁଣୀ ପୁଣି ବୋଲ ମୋତେ (ଗୀତ)

ଜଗନ୍ନାଥ — (ତୁମ୍ଭ) କମଳାରେ ବଳାଇ କହୁଛୁ କେତେ ।

କଳ ଜଳା ପଳା ଆଶୁ ନବଳା ମତେ ॥ ପଦ ॥

ମନ ଭୁଲାଇବା ଆସେ, ରହି କଥା କହୁ ପାଶେ ॥

ଚଳ କଥା କାହୁଁ ଆସେ, ଭାବରୁ ଯେତେ ॥ ୧ ॥

ବୋଲେ ଦୟାନିଧି ଦୂର, ହୋଇଣ ଯାଅ ସବୁର

ଚକ୍ର ଯା ଜଞ୍ଜାଳ ତୁ ନକରି ମତେ ॥ ୨ ॥

ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ପ୍ରଭୁ ! ଶୁଣିବା ହେଉନ୍ତୁ ଦାସୀ ବୋଲେ ଯେ ଉତ୍ତର

ଜଗନ୍ନାଥ — ବୋଲିଯାହା ବୋଲିବ ସବୁର

ଗୀତ — (ନକହ ନମନନନ ବୁଝେ)

ନ ଭାଷ ଏମନ୍ତ ଭାଷ ହେ ପୀତବାସ

ବନା ଦୋଷେ ରୋଷ କିମ୍ପା ହୁଅନ୍ତି ଭଣ ॥ ପଦ ॥

ଚଣ୍ଡାଳୁଣୀ ବୋଲ ଗାଳ ଦଥ ପ୍ରଭୁ ବନମାଳ

ସତ୍ୟକଥାକୁ ହେ ଭାଳି ସେମନ୍ତ ଦୋଷ । ୧ ।

ବଭ୍ରକାଳେ ପ୍ରାଣନାହା ପିତା ମୋ କହୁଛି ଯାହା

ସେ କଥା ଭୁଲୁଛି ଯାହା ହେ ଦୃଷିକେଶ । ୨ ।

ପୁଣି ମୁଆଁଶେଲେ ହରି ହାରିସତ୍ୟ ଥିଲ କର

ଯାହା ମାଗିବୁ ସୁନାସ ତୁମ୍ଭ ଅବଶ୍ୟ । ୩ ।

ବୋଲେ ଦୟାନିଧି ଦେବ ସତ୍ୟରେ ଅସତ୍ୟ ହେବୁ

ସତ୍ୟକୁ ଲଢ଼ିଲେ ସବୁ ହେବ ହେ ନାଶ । ୪ ।

ଜଗନ୍ନାଥ—କିମ୍ପା କମଳା ଆଉ କହୁଛୁ ବଳାଇ

କିଛିଦୂରେ ରହ କହୁ ତୋତେ

ଭ୍ରାତୃ ବୁଝାଇପରେ ଆଶିବୁ ନିଶ୍ଚୟ

ନିତ ତୋତେ ଦେଉଥିବୁ ପଦ୍ମ

ଅଗନ୍ତାରେ ରହ ଦୂରହୋଇ

ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ପ୍ରାଣେଶ ! ଏ ଅଧିନାର ନବେଦନ ନଶୁଣି ପୁନଶ୍ଚ ଏ ଅନ୍ତର
ବଚନ ଭାସିଲ ?

(ଗୀତ) ନାଥ ଏକି ଅବଶର (ତୁମ୍ଭେ) ଅନାଥ ନାଥ ସୋଦର ॥ପଦା॥

ସୂତା ଦେଇ ପିତା ଯାଇଛ ଶରଣ

ସେକଥା ମନେ କି ନାହିଁ ନାରାୟଣ

କରଥୁବା ସତ୍ୟ ହୁଏ ଅକାରଣ, ପ୍ରଭୁ ଦେବ ଦେବ ତୋର ॥୧॥

ଦଶ ଦୋଷ ପର ସେମିକ ହେ ଭଣ

କିବା ଦୋଷେ ରେଷ ହୁଅ ପୀତବାସ

ଏବେ କିମ୍ପା ପ୍ରଭୁ କରୁଛ ନିରାଶ (ମୋତେ) ଯାଅ ବୋଲି ବାରମ୍ବାର

ଗୁଣ୍ଡାଳୁଣୀ ବାଦେ ଦେବ ଯଦୁପାଇଁ

ଯାଅବୋଲି ଶ୍ରୀମୁଖରେ ଦିଅ କହ

(ମୁହଁ) ହେଉଛ ଅନ୍ତର ଅଲକ୍ଷଣୀ ହୋଇ ଦୟାନିଧି ଯୋତେକର । ୩

ଜଗନ୍ନାଥ—କମଳିନୀ ! ତୁମ୍ଭେ ଆଉ ମତେ ଯିବା ରହବାର କଥା

ପ୍ରଶ୍ନକରନାହିଁ କାରଣ ! ଏ କୋମଳହୃଦୟ କି କଠିନ

ଜଉର ଦେଇପାରେ ? ତାହା କଣ ତୁମ୍ଭେ ଯାଣନାହିଁ ?

କେବଳ ଭ୍ରାତକ ସକାଶେ ନିରୁତ୍ତର ?

ଗୀତ

ଯାହାରୁକ୍ତା କମଳାରେ, ଯାଆବୋଲି ନ କହୁ ।

ଯାଆବୋଲି ଦେଲେକହ ଆଉକି ମୁଖରୁହୁଁ । ପଦ ।

ବୋଲେ ଦୟାନିଧି ଘନ, ଶୋକ ଚନ୍ଦ୍ରା ତେଜଧନ

ରହସହ କିଛିଦନ, ଭ୍ରାତକୁ କହ ଅଶିରୁ । ୧ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ପ୍ରାଣେଶ ! ମୋର ପଡ଼ନେବାର କୌଣସି ଦରକାର ନାହିଁ

ମୋର ଅନ୍ତରହୋଇ ରହବାର ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ

ମନ୍ଦରକୁ ଯିବାକୁ ରଜ୍ଜାକରୁନାହିଁ କେବଳ ମାତ୍ରବିଦାୟପ୍ରାର୍ଥନା

ମୋର ଏକାନ୍ତ ବାସନାୟ ହେ ଦାନବକୁ ! ଏଦାସୀକୁ ଶ୍ରୀ
ଚରଣରୁ ବିଦାୟ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ଗୀତ

ଆହା ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ ହେଲକି ନିଷ୍ଠୁରଚିତ୍ର

ଭ୍ରାତବୋଲେ ହୋଇଲି ନିଷ୍ଠୁର ହେ ॥

ପରୁରଲ ନାହିଁ ମୋତେ, ବିରୁରଲ ନାହିଁ ଚିତ୍ତେ

ଉରୁରଲ ଏମନ୍ତ ଉତ୍ତର ହେ । ପଦ

ଅସତ୍ୟ ହେଲି ଗୋସାଇଁ ; ପଡ଼ିରେ ମୋକାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ

ଗୁଣ୍ଡାଳୁଣୀକାଦେ କରଦୂର ହେ ॥

ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗୁଣ୍ଡାଳୁଣୀ ହୋଇଯାଏ ଚକ୍ରପାଣି

ପଛେମତେ କରିବ ମନର ହେ । ୨ ।

ଏବେ ଶ୍ୟାମ ଘେନମୋର, ତୁମ୍ଭେ ବେନି ସହୋଦର

ଅଳ ନମିଳିବ ବାରବର୍ଷର

ଯେବେ ତଳୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଯତ୍ୟ, ହେଉଥାନ୍ତେ ଅତ୍ୟାତ

ମୋର ଅଭିଶାପ ହେଉସବୁର । ୩ ।

ମୁହଁ ଗୁଣ୍ଡାଳୁଣୀ ଯେବେ, ଟେକିଦେବି ଅଳତେବେ,

ଭେଜିନ କରିବ ବେନି ସୋଦର,

ଏବେତୁମ୍ଭ ଅଳଙ୍କାର; ନିଅ ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ରଧର,

ଅପବାଦ ନ ହୋଇବ ପଛର

ଆହା ଯାହା ପ୍ରାଣନାଥ, ଏହାକଲ ହେଲଚିତ୍ର,

ମୋସ୍ମୃତକି ନଶୁଣିଲ କର୍ଣ୍ଣର ॥

ଏବେ ଏବିନତି ମୋର, ଯାଅବୋଲି ଶ୍ରୀମୁଖରେ,

ବୋଲେଦୟାନିଧି କୋଟିହୁସାର । ୪ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ପ୍ରଭୁ ! ଶ୍ରୀଚରଣଦାସୀ ଏବେ ହେଉଛି ବିଦାୟ, ସୁଖେବାସେ

ଥାଅ ବେନିଭ୍ରାତେ ? (ପ୍ରଶାନ୍ତ ଓ ପ୍ରସ୍ଥାନ) (ମନେ ୨ ଭାବ)

ମୁଁ ଏବେ କେଉଁ ଅଡ଼କୁ ଯିବି, କଅଣ କରିବି, ହାୟ ବିଧାତା ମୋର
କର୍ମରେ ଏହାକି ଲେଖିଥିଲୁ, ସିନ୍ଧୁରଜର ସୂତାହୋଇ, ବୁଢ଼ାଣ
ନାଥଙ୍କର ବନିତାହୋଇ ମୋର ପୁଣି ଏଦଣ୍ଡା, ହଉ ଯାହାତହେବାତ
ହୋଇଗଲଣି, ଏଣିକି ଯାହା କର୍ମରେଥିବ ତାହା ଭୋଗକରିବି
ଯାଏଁ ଏବେ ! ଏହି ପଥରେ —

(ଦାସୀମାନଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)

ଦାସୀ — ମାତ ଜଗତଜନନୀ ! ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି କୁଆଡ଼େ ଚାଲି
ଯାଉଅଛ ? ଆମ୍ଭେମାନେ କି ଚରଣକମଳରେ ଦୋଷ କରିଅଛୁ ?
ମାତଃ ! ଆମ୍ଭେମାନେ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି କୁଆଡ଼େଯିବୁ

ଲକ୍ଷ୍ମୀ — ଦାସୀମାନେ ! ମୁଁତ ଅଲକ୍ଷଣୀ ଚାଣୁଲୁଣୀହୋଇ ଦେଶାନ୍ତର
ହେଉଅଛି, ତୁମ୍ଭେମାନେ ମୋରସଙ୍ଗରେ କାହିଁକି
ଗୋଡ଼ାଇଆସୁଅଛ, ତୁମ୍ଭେମାନେ ଯାଏଁ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ନିକଟରେ
ସେବାକରି ରହବ ? ମୋହର କର୍ମରେ ଯାହାଥିବ ମୁଁ
ଭୋଗକରିବି ତୁମ୍ଭେମାନେ ମୋହର ସଙ୍ଗରେ କାହିଁକି
ଭ୍ରମି କଷ୍ଟ ପାଇବ ଯାଅ ଡେଇଁ ଯାଅ ।

[ଦାସୀମାନେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ପ୍ରତି]

(ଗୀତ) କହ ଜଗତ ଜନନୀ ଗୋ, କେଉଁ ଦୋଷେ ତେଜି ଠାକୁ-
ରଣୀ ॥ପଦା॥

ସେବି କେ! ପୟର ଥିବୁ ସଙ୍ଗତର ସଙ୍ଗେ ହୋଇ ତୋ ସଙ୍ଗିନି
ଦୟାଳୁ ଆନ, ନିରାଶ ବଚନ, ନଭାଷ ଏହି ଦୟିନୀ ॥୧॥

ଲକ୍ଷ୍ମୀ — ଦାସୀମାନେ ତୁମ୍ଭେ ମୋର କଥା ମାନୁନାହିଁ କାହିଁକି, ମୁଁ
ଏତେ କହୁଛି ତୁମ୍ଭେମାନେ ପୁନର୍ବାର ଆସୁଅଛ ।

[ଦାସୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ଗୀତ]

କିମ୍ପା ଦାସୀମାନେ ନରହୁ ସଦନେ

ଆସ ଏ ଚାଣୁଲୁଣୀ ସଙ୍ଗରେ

ଅଲକ୍ଷଣୀ ହୋଇ ଯାଉଅଛି ମୁହିଁ
 ଦେଖ ଦାସୀଗୋ ଦେଶାନ୍ତରେ ॥୧୩॥
 ପ୍ରାଣ ଆଶାନାହିଁ କାହିଁ ଯିବି ମୁହିଁ
 କିମ୍ପା ଗୋଡ଼ାଈଈ ସଙ୍ଗରେ
 ଦୟାନିଧି ଭାଷ ଯାଅ ପ୍ରଭୁ ପାଶେ
 ସେବ ରହୁଥାଅ ତୋଷରେ ॥୧୪॥

ଦାସୀ—କଣ କହୁଛ ଜନନୀ ? ଏପରି କଥା ଆଉ କହନାହିଁ
 ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଆମ୍ଭେମାନେ କେଉଁ ଅଟେ ଯିବୁ
 ଜଳ ତେଜ ମାନ କାହିଁ ବଞ୍ଚିଛ ଜନନୀ
 ଅବଶର କଥା କିମ୍ପା କହ କମଳନୀ
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ହଉ ତେବେ ଆସ, ଏତେ କହିଲି ମୋର କଥା ମାନିଲୁ
 ନାହିଁ ମୋର ଯେଉଁ ଦଶାତୁମ୍ଭର ମଧ୍ୟ ସେହି ଦଶା
 [ପ୍ରହ୍ଲାଦ]

୨ୟ ଅଙ୍କ- ୨ୟ ଦୃଶ୍ୟ ।

(ଦୁଇଜଣ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷଙ୍କ ପ୍ରବେଶ)

ସ୍ତ୍ରୀ—ଚାଲିଯିବାଟା ମରୁ ନାହିଁ, କାଳଯାକ ମୋର ସଙ୍ଗେ ବାଲ
 ଦିନେ ଅପେ ଯେବେ ବାପଘର ଗଲୁ, କାନ୍ଦିଦିଏ ଗାଳ
 ମାଡ଼ଦେଇ

ପୁ—ନବନିଶା ନା ମୋ ଯାଉକାହିଁ; ମାର ତୋତେ ଖୋଜେ ସାଲ,
 ସେ ମୋଦୋଷ ସହ, ଆସ ଗୁମୁହଁ କାଳ ନା ଆଉ ମାରବ
 ନାହିଁ ॥୧॥

ସ୍ତ୍ରୀ—ସାଥରେ ଅପର ଲଜନାହିଁ. ଯକ୍ଷେ, ଅସୁକୁ ଗୋଡ଼ାଈ
 ତୋରସଙ୍ଗେ ମୁହିଁ, ଆଉ ଯିବି ନାହିଁ, ଯହିଁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ତହିଁ ଯିବି
 ମୁହିଁ ॥୨॥

ପୁ—ପାଣି ଯେବେ ଗଲି ନହେବୁ ମତେ; ମାର ଗୁପୁଡ଼େ ଘେନି ଯିବି

ସତ କହୁଛି ତୋତେ, ତଳ ତୁରିତେ, ନଗଲେ ଚିନି
ରଖିବନାହିଁ ॥୩॥

ସ୍ତ୍ରୀ — ଗାତପଣାଟା ତୋ ଏଡେଉଗୁଡ଼ି, ତୁ ମାଲଲେ ମୋତେ
ଆସେ ନା ମାରି, ଏକା ଖୁଦାକେ ଯମର ଲେକେ ଭେଟ
କରଇ ତୋତେ ଦେବଇଁ ॥୪॥

ପୁ — କହୁଲି ବୋଲି କି ମାଲଲି ତୋତେ, ନମାର ଏମନ୍ତ ମାଡ଼ି ତୁ
ମତେ, ଦୟାନିଧି କହୁ ଆସଆସ ସହୁ ଯିବାରେ ସଦନେ ସଙ୍ଗ
ହୋଇ ॥୫॥

ସ୍ତ୍ରୀ — ମୋ କାନ୍ଦରେ କିମ୍ପା ଦେଲୁ ହାତ

ପୁ — ସଙ୍ଗ ହୋଇପରା ଯିବା ସଂଗାତ

ସ୍ତ୍ରୀ — ଏଡେ ଥୋବର ତୁ ନିଲଠା ମୁହଁ ।

ପୁ — ତୁ ମୋର ପ୍ରଥମ ବିଭା କନିଆଁ

ସ୍ତ୍ରୀ — ଯାରେ ଅଯର ନକହୁ କିଛି

ପୁ — ଦୋଷ ଖେନିଆସ ତୋପାଦେ ପଡ଼ୁଛି

ସ୍ତ୍ରୀ — ଛୁଛି ତୋରମୁଖେ ଲଜନାହିଁକି

ପୁ — ତୁମେ ଜାବଧନ ଚାନ୍ଦମୁହଁକି

ସ୍ତ୍ରୀ — ମୁଁହିଁ ଯାଉଛି ମୋପିତାର ଘର

ପୁ — ତୁହଗଲେ ମୁଁହିଁ ଯିବି ସଙ୍ଗର (ଉଭୟଙ୍କର ପ୍ରହ୍ଲାଦ)

(ଅଦୃଷ୍ଟକୁମାରୀଙ୍କର ପ୍ରବେଶ ଓ ଗାନ)

(ଦେଖ ୨ ଆହା ପ୍ରକୃତସୁନରା ବୃତ୍ତେ)

ଦେଖ ୨ ସହ ନୟନପୁରଇ ଶୁଣ ୨ ଶୁଭପଥରେ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀଲଳାନାଟ୍ୟ ଅମୃତଲହର କଲୁଷ ପଳାଇବଦୂରେ । ପଦ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ପାଶୁ ଜଗତମାତ, ବଦାହୋଇ ଦୁଖେ ଗମନ୍ତି ପଥ,

ହୃଦୟମଧ୍ୟର, ଚନ୍ଦ୍ରନ୍ଦ୍ରସବ୍ଦରେ, ଜାଣିଲୁ ବିଷକର୍ମୀପୁରେ । ୧ ।

[ପ୍ରହ୍ଲାଦ]

ଅନ୍ୟ ବେତାଳ—ହଁ ଭାଇ ! ଯାହା ବୋଲ ଅଟେ ସତ୍ୟ ବାଣୀ ।

ଧ୍ୟାନ କର ସବେ ଜଣାଯିବ ଯେ ଚନ୍ଦ୍ର (ସମସ୍ତଙ୍କର ଧ୍ୟାନ)
ବେତା—ଓ ହୋ ! ଚାଣୁଲୁଣୀ ବାଦେ ପ୍ରଭୁ ଜଗତ ମାତ ଲକ୍ଷ୍ମୀ-
ଦେବୀଙ୍କୁ ଦୂର କରନ୍ତେ ମାତ ଅମୃତମାନଙ୍କୁ ଚନ୍ଦ୍ରା କରୁ ଅଛନ୍ତି ।
ଶୀଘ୍ର ଚାଲ ମାତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯିବା । ନଗଲେ ମା ଯଦି ରାଗନ୍ତି ତ
ହୁଅନ୍ତି, ଏକା ଥରକେ ସମସ୍ତେ ମରବା । ଶୀଘ୍ର ଚାଲ ସମସ୍ତେ ଯିବା ।
ଅନ୍ୟ ବେତା—ହଁ, ଭାଇ ଶୀଘ୍ର ସମସ୍ତେ ଚାଲ ମାତାଙ୍କ ନିକଟକୁ
ଯିବା (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

୨ୟ ଅଙ୍କ — ଅମୃତଦୃଶ୍ୟ

(ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ନିକଟରେ ବେତାଳମାନଙ୍କ ପ୍ରବେଶ ଓ ପ୍ରଣାମ)

ବେତା—ମାତ ! ଏ ଅଧମସ୍ତେତ ଚନ୍ଦ୍ରଲ କିମ୍ପାଇ

ସୁହୃଦସ୍ତେ କରନ୍ତୁ ପ୍ରକାଶ

କି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁ, ଶୀଘ୍ର ବୋଲନ୍ତୁ ଜନନୀ

ତୋଷେ ଅବଳମ୍ବେ ଆଜ୍ଞା ଦିଅ ?

ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ଶୁଣ ୨ ବେତାଳରେ ମୋହର ଉତ୍ତର

ଚାଣୁଲୁଣୀ ବାଦେ ପ୍ରଭୁ ଦୂର କଲେ ମତେ

ଚନ୍ଦ୍ରନ୍ତେ ବଢ଼ିବି ଏପୁର ନିର୍ମାଣିଲ

ଆଉ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟ ଅଛି, ମୋର

ଚର ଉପକାଶ ବୋଲ ମାନବି ତା କଲେ

ବେଗ ହୋଇ ମୁଁ ବଡ଼ ଦେଉଳକୁ

ବାଉନ କୋଟ ଉପାର ଶୀଘ୍ର ଆଣ ବହୁ

କୁଟାରୁ କାଢ଼ିନ ଯାଏ; ନରଖି ସେଠାରେ

ଯାଅ ବେଗେ, ବଳମ୍ବ ନକର

ବେତା—ଯେ ଆଜ୍ଞା ହୋଇଲ ମାତ, ଯାଉଅଛୁ ସବେ

(ପ୍ରଣାମ କରି ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ବେତା— (କିଛି ପଥ ଗମନ ପରେ)

ଗୁଲ୍ ୨ ଭାଇମାନେ ଫେରି ଯିବା ଆମ୍ଭେ
 ଯେଉଁଠାରେ ରହୁଛନ୍ତି ହରି ବଳରାମ
 ସେଠାବରୁ କେହ୍ନେ ବିଡ଼ି ଆଣିବା ହେ ବହୁ
 ସାଙ୍ଗ୍ୟାତେ ଯଡ଼ିଲେ ପ୍ରାଣ ନପାଇବା ଆଉ

ଅନ୍ୟ ବେତା—ହଁ ଭାଇ ମୁହଁ ମଧ୍ୟ ଭାବିଥିଲୁ ତାହା

ଗୁଲ୍ ୨ ମାତାଙ୍କ ନିକଟେ ଯିବା ଫେରି

(ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ନିକଟେ ବେତାଲମାନଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)

ବେତା—ମାତ, ଯେଉଁଠାରେ ଶୋଇଛନ୍ତି ଦେବ ଜଗନ୍ନାଥ

ଆବର ଅଛନ୍ତି ଭାଇ ବଳରାମ ଶୋଇ
 ଅମୃତ ଦେଖିଲେ କାଳେ ଦଣ୍ଡ ଦେବେ ପ୍ରଭୁ
 କି ଉପାୟେ ଆଣିବୁ ମା ବହୁ ?

ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ହେଉ ତେବେ ସର୍ବମାତ୍ର ବସ ଏହଠାରେ

ନିଦ୍ରା ଦେଖା ରଇ ମୁଁହଁ ପଠାଏ ସେଠାକୁ

(ନିଦ୍ରା ଦେଖାଙ୍କୁ ଚନ୍ଦ୍ରା ଓ ନିଦ୍ରା ଦେଖାଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)

ନିଦ୍ରାଦେଖା — କହ ମାତ, ଚନ୍ଦ୍ରଲ କମ୍ପାଇଁ

କି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ଶୀଘ୍ର ଆଜ୍ଞା ହେଉ ମତେ

ଲକ୍ଷ୍ମୀ — ଉପକାର କର ନିଦ୍ରା ଦେଖା, ଯାଇଁ ରାମ କୃଷିକ ନୟନେ,

ଆଜି ଦିନ କାଲି ଦିବା ଦୁଇ ଘଟିକାଏ

ନିଦ୍ରା ନଛାଡ଼ିବ ଆମ୍ଭ ବୋଲେ

ନିଦ୍ରାଦେଖା — ଯେ ଆଜ୍ଞା ହୋଇଲା ଏବେ ଯାଉଅଛୁ ମୁହଁ

(ପ୍ରଣାମ କରି ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଲକ୍ଷ୍ମୀ — ଯାଅରେ ବେତାଲେ ବେଗେ ବଳମ୍ଭ ନକର

ଗଲେଣିରେ ନିଦ୍ରା ଦେଖା ତହଁ

ବେତା — ହରି ମାତ ଯାଉଅଛୁ ଆମ୍ଭେ (ପ୍ରଣାମ କରି ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଅନ୍ୟଦେବତା — ହଁ ଭାଇ ଦିଅ ନେଇ ବେଗେ ?

ଗୀତ — ବେଗେ, ଭେଣ୍ଟା ଭାଇରେ, ଧରଂ ଏହି ଭୃଣ୍ଟାକୁ ॥

ପଣ୍ଡା ବେନକୁ ଗଡ଼ାଇ ଦେଇ ମୁଣ୍ଡାଇ ନେବା ଖଟକୁ ॥ ପଦ ॥
 କେତେ ଦୁଃଖ ଏହି ଦେଇଛନ୍ତି ଭାଇ ଆମ୍ଭ କମଳା ମାତାଙ୍କୁ ।
 ନକର ମଟାଳ, ଧରରେ ଚଞ୍ଚଳ, ଗୁଣ୍ଡାଳ ଗୋପାଳ ବାଳକୁ । ୧ ।
 ଅଣ୍ଡା ହେବେ ହୁଣ୍ଡା, ନମିଲିଲେ ଗୁଣ୍ଡା ଭଣ୍ଡ ଏ ବିକିବେ ମୁଣ୍ଡକୁ ।
 ହେଣ୍ଡା ଯ ହୋଇ; ଦାଣ୍ଡରେତ ଏହି ଗୁଣ୍ଡଳ ଲଭିବେ ଦଣ୍ଡକୁ ॥ ୨ ॥
 ବଡ଼ ଯ ବୋଲି; ଝୁରା ପଡ଼େ ଖାଲି; ଛୁଡ଼ିଯିବ ନାଲିକାଲିକୁ ।
 ଦଉଡ଼ିଆ ଖଟେ ହୁଣ୍ଡାକୁ ଶୁଆଇ ଛଣ୍ଡାକନା ପିନ୍ଧା ହେଣ୍ଡାକୁ । ୩ ।
 ଏବେ ଗତ ପଡ଼ ସୁଖେ ହୁଅ ମୁତ; ନତ ହେଲେ ପଡ଼ ତଳକୁ ॥
 ଦୟାନ୍ୟ ବୋଲେ ଚଞ୍ଚଳ ଗୁଆଲେ, ଗୁହଁଝିବେ ମାତା ଆମ୍ଭକୁ । ୪ ।
 ବେତାଳ — ଗୁଲ ଯ ଭାଇମାନେ ଏଖଟକୁ ମୁଣ୍ଡାଇ ମାତାଙ୍କ ନିକଟକୁ
 ଯିବା ।

ଅନ୍ୟବେତାଳ — ହଁ ଭାଇ ଗୁଲ ବେଗେ ଯିବା ମାତାଙ୍କର ପାଶେ
 (ବେତାଳ ମାନେ ଭାଉଁ କନ୍ଦେ ହୁଁକୁଦାବୋଲେ । ବୋଲି ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ
 ନିକଟେ ପ୍ରବେଶ ଓ ପ୍ରଣାମ)

ଆମ୍ଭ ଅଙ୍କ - ୧ମ ଦୃଶ୍ୟ ।

ବେତାଳେ — ନିଅ ଚନ୍ଦ୍ରି ଜଗତ ଜନନୀ

ଆଶିଅଛୁ ରତ୍ନ ଖଟ ପାଟ ପିତାମୁଖୀ

ଲକ୍ଷ୍ମୀ — ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ବେତାଳେ ରେ କଲ ଯାହା ଅଜ,

ତୋଷ ହେଲି ତୁମ୍ଭର କାର୍ଯ୍ୟରେ ।

ଏବେ ତୋଷେ ଯାଅ ତୁମ୍ଭେ ବୈକୁଣ୍ଠ ପୁରକୁ,

ସୁଖେ ରହ ଆଅ ସଦାକାଳେ ।

ବେତାଳେ — ଯେ ଆଜ୍ଞା [ପ୍ରଣାମ କରି ପ୍ରସ୍ଥାନ]

ଅଷ୍ଟ ଅଙ୍କ — ୨ୟ ଦୃଶ୍ୟ ।

(ଅଦୃଷ୍ଟକୁମାନଙ୍କର ପ୍ରବେଶ ଓ ଗୀତ)

ମନ ମନ୍ଦିରେ ଦେଖ ଆଜି ମା-ବୃତ୍ତେ ।

ଶୁଣ ସୁଜନେ ତୋଷ ମନେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲୀଳା,

ଏ ପରେ ଯାହା ରଚିଲେ ଯଶୋଦା ବଳା । ପଦ ।

କାଳ ନିଦ୍ରାରେ ବେନି ଭାଇ ଶୋଇଥିଲେ,

ଦିବା ଦୁଇ ଘଟକରେ ଚେତ ଉଠିଲେ ।

ସାନ ଦୟାନିଧି ଚନ୍ଦ୍ର, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଚାହିଁ ବୋଲନ୍ତି,

ସେହିଞ୍ଚି ବଳା । ୧ । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

୪ର୍ଥ ଅଙ୍କ — ୧ମ ଦୃଶ୍ୟ ।

(ବଳରାମଙ୍କର ନିଦ୍ରାରଙ୍ଗ)

ବଳରାମ — ଓ ହୋ ! କି ଅଭୂତ କଥା । ଆଜି କେତେବେଳ ଯାଏଁ

ଶୋଇ ପଡ଼ିଲୁ ? ଆଜିତ କାହିଁକି କାହାରି ତୁଣ୍ଡ ଶୁଭୁନାହିଁ,

ଉଠରେ କହାଇ କେତେ ନିଦ୍ରା ଯାଉ ତୁହି । ଦେଖ ଉଠି

ଏ କି ଆତମ୍ବିତ ? ପରିବାରବର୍ଗ ଗଲେ କାହିଁ ?

ଆବର ପଶ୍ଚାତାପ ନ ଶୁଭୁଇ ତୁଣ୍ଡ,

ଶୂନ୍ୟପୁର ପରି ମତେ ଲାଗଇ ଏ ପୁର ।

ନ ମିଳଇ ଜଳ ପୁଣି ମୁଖ ପ୍ରଖାଳନେ ?

କହ ଜଗନ୍ନାଥ ! (ଉଠିକରି) ମତେ ଏଥିର କାରଣ ?

(ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ନିଦ୍ରାରଙ୍ଗ)

ଜଗନ୍ନାଥ — ଆଜି କେତେବେଳ ହେଲଣି, ଏ କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା !

ଆଜିତ କାହିଁକି କିଛି ଗୋଲମାଲ ନାହିଁ ?

ନିଯୋଗୀମାନେତ ଜଣେ ନାହାନ୍ତି କେ ଏଥୁ,

ଭ୍ରାତଃ ! ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବଢ଼ିଲେ ଏ ପୁର ଦଶେ ହତଶିଷ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗଲରୁ ଏ ସବୁ ହୋଇଛି ଅବଧ,

ଏକା ଲକ୍ଷ୍ମୀବିନେ ଏ ସମସ୍ତ,

କେ କେଣେ ପଳାଇ ଗଲେ ସବେ ?

ବଳରାମ — ଜଗନ୍ନାଥ ! ପାଗଳ ପରାଏ ତୁମ୍ଭେ କହୁଅଛୁ ମତେ,

ଯାବ ପତ୍ନୀ ରୁଷି ହଜିଯାଏ,

ତାର ସ୍ବାମୀ ନ ଖାଏ କି ଗନ୍ଧ,

ଏମନ୍ତ ନ କହୁ ମୋତେ ଭୁଲ୍;

ଗୁଲ ଏବେ ଭଣ୍ଡାରେ ସଜ୍ଜର ।

ଜଗନ୍ନାଥ — ଯେ ଆଜ୍ଞା । (ଭଣ୍ଡାର ଘରେ ପ୍ରବେଶ)

ବଳରାମ — ଓ ହୋ, ଭଣ୍ଡାର ଯାକତ କଣ ସବୁ ଖୋଲା ପଡ଼ିଛି ?

କେ ଘେନି ଗଲା ଭଣ୍ଡାରୁ ସମସ୍ତ ବସ୍ତୁକୁ,

ଜଗନ୍ନାଥ ! ଏ କି ଅଟେ ଅଦଭୂତ କଥା !

ଗୀତ — କହରେ ଅନ୍ଧର ବୃତ୍ତେ ।

କହ ଜଗନ୍ନାଥ ରାହେ ବସୁ କେଣେ ଗଲାରେ,

ବାଉନକୋଟି ଭଣ୍ଡାର କିଏ ବହୁ ନେଲାରେ । ପଦ ।

ଲକ୍ଷେ କୋଟି ଜୀବଯାରେ, ଭସି ବୋହଲେ ନ ସରେ,

କ୍ଷଣକ ଭିତରେ ତାହା କିଏ ଘେନି ଗଲାରେ । ୧ ।

କହେ ଦୟାନିଧି ଦାନ, ରୋଷାରଣାଳେ ଗମନ,

କର ବେଗେ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ନ କରଣ ହେଲାରେ । ୨ ।

ବଳରାମ — ଜଗନ୍ନାଥ ! ଦେଖଯାଅ ପାକଶାଳେ ଅଛି କି ନା ପାକ

ବେଗକର ଆଶିଦିଅ ମତେ

ସୁଧାନଳେ ଜଳଇ ଉଦର (ଯେ ଆଜ୍ଞା ଯାଉଛୁ ଭ୍ରାତ)

ଜଗନ୍ନାଥ — ଏ କି ଅଦଭୂତ ଘଟଣା

ସନ୍ଧକମଧ୍ୟରେ ପୁଣି କଲା କେ ଏମନ୍ତ,

ଛପନଭେଗ ସମସ୍ତ କେ ଭୁଞ୍ଜି ଶ ଗଲା

ହାଣ୍ଡି ତୁଲି ଏକଠାବକର

କରୁଥିବା ଧଳାଇଲୁ କେଣେ ? [କିଛିକ୍ଷଣପରେ]

ବଳରାମ — ଜଗନ୍ନାଥ ! ବଡ଼ ଖିଆ ବୋଲି ତତେ ବୋଲନ୍ତି ସମୟେ,

ମତେ ନଦେଇ ତୁ ଖାଉ ସବୁ

ଏହିକି ତୋ ଉଚିତ ବିଚାର

ଦ୍ଵାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଅଛି ମୁହିଁ

ଭିତରେ ତୁ କରୁଛୁ ଭୋଜନ

ଜଗନ୍ନାଥ — ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭ୍ରାତା ! ଏମନ୍ତ ଅନ୍ୟାୟ ବାକ୍ୟ ବୋଲି କାହିଁ ଧାଇଁ

ଖାଇବି କି ମୁହିଁ, ହାଣ୍ଡି ଚୁଲିପୁଞ୍ଜା ନାହିଁ

ବଳରାମ — ଜଗନ୍ନାଥ, ଏକ ଭୂତ ଘଟଣା

କିକରବା କହୁଛନ୍ତି ନଦୀଶର ବୁଦ୍ଧି

କେଉଁଠାରୁ ଆମ୍ଭେ ଆଜି ନକଲେ ଆହାର,

ପ୍ରାଣ ନପାଇବା ନରହର

ଯୋଗୀବେଶ ଧରି ଚାଲି ନଗ୍ର ଭୁଲିଯିବା,

ଭିକ୍ଷା ମାଗି ପୋଷିବା ଉଦର

ବେତକରି ଚାଲି ଆଉ ନକରି ବିଳମ୍ବ

ସ୍ଵଧୀନଲେ ଥରଇ ମୋ ଦେହ

ବଡ଼ପଣ୍ଡା ଘରଠାକୁ ଯାଇ ବେନଭାଇ

ମାଗିକିଛି କରବା ଆହାର [ଯୋଗୀବେଶ ଧାରଣ]

ଜଗନ୍ନାଥ — ହଉ ତେବେ ଚାଲି ଭ୍ରାତ [ଯିବା] ବଡ଼ପଣ୍ଡାପୁରେ

ବଳରାମ — ହଁ ଚାଲି ଯିବା ବେଗହୋଇ [ବଡ଼ପଣ୍ଡାଦ୍ଵାରେ ପ୍ରବେଶ]

୪ର୍ଥ ଅଂକ — ୨ୟ ଦୃଶ୍ୟ

ଏହିତ ବଡ଼ପଣ୍ଡା ଘର [ବଡ଼ପଣ୍ଡାର ମାତା ଓ ଶ୍ରୀରାମବେଶ

ଜଗନ୍ନାଥ — ହଁ ଭ୍ରାତା ଏହି ବଡ଼ପଣ୍ଡା ଘର, [କିଛିକ୍ଷଣପରେ]

ବୋହୂ — ଦେଖ ମାତା, କେଉଁଠାରୁ ଭିକ୍ଷାଧି ବ୍ରାହ୍ମଣ

ଦୁଇଜଣ ଆସୁଛନ୍ତି ଧାଇଁ

ଗାୟ—ଆଲୋ ବୋଲୁ, ଚରୁରପର ଯଜଣ ଆସୁଛନ୍ତି କିଏ
ରବେ ଆସି କରିବେ ଏ ଚରୁର,

କଳିଦେଇ କବାଟ ଲୋ ଆଣ ଠେଙ୍ଗା ବେଗେ

ଗୋଟାଇ ପେଟ ଛୁଟିବା ଏଦୁଇ ଚରୁରଙ୍କୁ

ଗୀତ—ବିବାହ, କେଉଁଠାରୁ ଏହି, ଆସୁଛନ୍ତି ଧାଇଁ ଦେଶା ପଶା

ଦୁଇଟା, କୁଣ୍ଡାପଟରେ ଭୃଣ ଏ ଦଶନ୍ତି ଡେଙ୍ଗାହସ୍ତେ ଧରି

ଠେଙ୍ଗାଟା । ୧୮

ଦୟାଧର ବୋଲେ, ଦୁଇଠେଙ୍ଗା ଦେଲେ ଛୁଲିଯିବ ମୋଟାରୁଦି ଟା

ବଳରାମ—ଜଗନ୍ନାଥ, ପଳାଇଥାଏ ଏହି ଆଡ଼କୁ ପଳାଇବା

କିଛିଦୂର ଯାଇ ଆମ୍ଭେ ଉତ୍ତରବା ବେଦ

ଭିକାରୀ ଚନ୍ଦ୍ର ଶ କାଳେ ଡାକିବେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ।

ଜଗନ୍ନାଥ—ହଁ ଭ୍ରାତ ଯାଇଁଗୁଲ କିଛିଦୂରେ ବେଦ,

ପଢ଼ିବା ଚିହ୍ନି ସେ ନିଶ୍ଚେ ଡାକିବେ ଆସିଣ ।

ବଳରାମ—ଜଗନ୍ନାଥ, ତେବେ ବେଦପଠନକର (ସେ ଆଜ୍ଞା)

ଓଁକାର ପରମବ୍ରହ୍ମ ଓଁକାର ଜଗଦ୍‌ଗୁର,

ଓଁକାର ସର୍ବଭୂତାନାଂ ଅଶାସର ଚ ଉତ୍ତମ ।

ଗାୟ—ଆଲୋ ହଁ ଅ, ସେତ ନିଶ୍ଚୟେ ଭିକାରୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ

ଡାକ ଡାକୁ ଭେଜନ ଦେବା

ସେ ଯଦି ଚରୁର ହୋଇଥାନ୍ତେ

ସେକି ବେଦ ପଠନ କରନ୍ତେ

ସେ ଚରୁରନୁହନ୍ତି; ଯାଅ ତାଙ୍କୁ ଡାକିଆଣ

ବୋହୁ—ହଉ ତେବେ ମୁଁ ଯାଉଛି ତାଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣିବି, ଆସ ୨ ଆମ୍ଭ

ପୁରେ ପଶ୍ରାବେନଜନେ, ଭେଜନ କରିବ ତୁମ୍ଭେ ଦୁଇ (ଡାକି
ବସାଇବା)

ଏହଠାରେ ବସ ତୁମ୍ଭପାଇଁ ଆଣେ ଯାଇଁ ଅଳ୍ପ

ଦିଅ ମାତ ଅଳ୍ପ ପଶ୍ରା ଆସି ବସିଲେଣି

ଶାଶୁ— ଆଲୋ ଏକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟକଥା ! ମୋ ଅଳ୍ପଦାଣ୍ଡି କୁଆଡେ
ଗଲଣି ଏ ଲକ୍ଷ୍ମୀଛତା ଦୁଇଟା କୁଆଡୁ ଅସିଲେ ମୋ ଅଳ୍ପ
ଦାଣ୍ଡିଟ କୁଆଡେ ଗଲଣି ସ୍ବାକ୍ଷୁଆଉ ଭୋଜନ କଣଦେବା-
ଲୋ;ବୋହୂ ! ଏହାଙ୍କ ବେକରେ ଧକାଦେଇ, ଗୁଲେ ଦାଣ୍ଡ-
ରେ ଛୁଟିବା,

ବୋହୂ—ହଁ ମାତ ଏଦୁଇଟା ଲକ୍ଷ୍ମୀଛତା; ଏହାଙ୍କୁ ଦାଣ୍ଡରେ ଛୁଟି
ଅସିବା ଗୁଲ [ହଁ ଗୁଲେ ବେକରେ ଧକାଦେଇ ଦାଣ୍ଡରେ
ଛୁଟିବା]

ଶାଶୁ ଓ ବୋହୂ—ଯାଅଁ ଭଦ୍ରଲେକେ, ଯେଉଁବାଟେ ଆସିଛ
ସେହୁବାଟେ ଯାଅ (ଶାଶୁବୋହୂଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ବଳରାମ—ଜଗନ୍ନାଥ କିକରବା କହଏବେ ବୁଦ୍ଧି ?

କିସ ଖାଇ ଧରିବା ଏ ପ୍ରାଣ,

ଗୁଣ୍ଡାଲୁଣି ବାହୁଣୀତ ବେକେ ଧକାଦେଇ,

ବେନିଜନେ ଛୁଟିଲା ଦାଣ୍ଡରେ,

ଏବେଗୁଲ ଯିବାଭାଇ ଅନ୍ୟଘରେ ମାଗି

କବିରସାଇକୁ ଗୁଲଯାଇଁ

ତହୁଁ କିଛି ଭାରି ବା ମାଗିଣ; (ଯେଆଜ୍ଞା)

ଅର୍ଥ ଅଙ୍କ ଈଶ୍ଵ ଦୃଶ୍ୟ

(କବିରଦ୍ଧାରେ ପ୍ରବେଶ)

ବଳରାମ - ଜଗନ୍ନାଥ ଏହିତ କବିର ଭୁବନ,

ଦ୍ଵାରେଯାଇଁ ଗୁଲ ତାର ଉତ୍ତରବା ବେଦ,

ଜଗନ୍ନାଥ—ହଉତେବେ ବେଦପଠନ କରନ୍ତୁ (ବେଦପଠନ)

ସବେ ବ୍ରହ୍ମ ସବେ ବ୍ରହ୍ମ ସବେ ବ୍ରହ୍ମ ପରସ୍ପରୀଃ

ଜାଟସ୍ଥାବର ଦେହାନାଃ ହୃଦୟଂ ପରମେଶ୍ଵର

ସର୍ବେକୃଷ୍ଣଃ ସର୍ବଆତ୍ମା ଏବଂ ହରଃ

ଦଧାତାପୁରୁଷକୁଷ୍ଠ କୃଷ୍ଣସର୍ବତ୍ର ପୁରୁଷଃ (କବିରର ପ୍ରବେଶ)

କବିର — ଓହ୍ଲା ! କିଏଆସି ଦ୍ଵାରେ ମୋର ବେଦଉତ୍ତରୁଲ୍ଲା

ଜଣାପାଏ ଭକ୍ଷାର୍ଥୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ

ଯାଏମୁହିଁ; ଏବେ ଆଗେ ତାହାଙ୍କ ଗୋଚରେ

ଗୋସାଇଁ ! କେଉଁଠାରୁ କନିମନ୍ତେ ଆସିଲ ମୋଦ୍ଵାରେ

କିରୁହୁଁଛ ବିଳମ୍ବ ନକର

କହବେଗେ ଦେବଇଁ ଧନ୍ୟ

ବଳରାମ — ସୁଧାର୍ଥୀ ଅତୀତ୍ ଆଗେଅଛୁ ବେନିଜନେ

ଭୋଜନନିମନ୍ତେ ଅଛୁ ଆସି

ଦେଇ ପାରିବ କି ନାହିଁ କହ ବେଗକର,

କବିର — ଆସହେ ଗୋସାଇଁ ତେବେ ବସ ଏହଠାରେ

ଖଇକିଛି ଅଛି ଆଣିଦେବଇଁ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ

ବଳରାମ — ହଉତେବେ ଦିଅଯାହା ଅଛି ତୁମ୍ଭପାଶେ [ପ୍ରସ୍ଥାନ]

ଋଥ ଅଙ୍କ — ଋଥ ଦୃଶ୍ୟ

(କବିର ଖଇଦେବା ପରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ପବନକୁ ଚିନ୍ତା)

(ପବନର ପ୍ରବେଶ)

ପବନ — (ପ୍ରଶାମକର)କହ ମାତ ଏଥୁନେ ଚନ୍ଦ୍ରିଲକିମ୍ପାଇଁ

କିକାର୍ଯ୍ୟକରବି ଆଜ୍ଞାହେଉ ?

ଲକ୍ଷ୍ମୀ — ଶୁଣତୁହୁ ପବନରେ ମୋହର ବଚନ

ଯାଇବେଗେ କବିର ଭୁବନେ

ଉଡ଼ାଇଣ ନିଅ ଖଇ ବେନିଭ୍ରାତଙ୍କ ନିକଟୁ

ପବନ — ଯେଆଜ୍ଞା ହୋଇଲମାତ ଯାଉଅଛୁତହିଁ (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଋଥ ଅଙ୍କ ଋମ ଦୃଶ୍ୟ

ପବନ---(ଖଇଉଡ଼ଇବା)

କବିର — ଆହା ଏ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କଖଇ ଗୁଡ଼ିକତ ଉଡ଼ିଗଲା, ଏ ଆଉକଣ

ଭେଜନକରିବେ, ଆଉ ମୋର ଘରେତକିଛି ନାହିଁ ଏମାନେ
କଣ ଭେଜନ କରିବେ, ତେବେଗୋସାଇଁ ଅନ୍ୟଘଟେ
ଯାଇ ଭେଜନର ତେଷ୍ଟାକରନ୍ତୁ ? ମୁଁ ଯାଉଛି (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ବଳରାମ — ହଉତେବେୟା ଆମ୍ଭେ ଯାଉଅଛୁ ?

ଗୀତ — ବହୁଦିନପରେ ବୃତ୍ତେ

ଆହାରେ ଦାରୁ ଶପକ କଦୋଷେ ଉଡାଇ ନେଲୁ ଭେଜନରେ
ଏଡ଼ିଡ଼ିକି ନିଷ୍ଠୁର ହୃଦୟ ତୋହର

ଜଳାଉ ଷୁଧାରେ ପ୍ରାଣରେ । ପଦ ।

ଅଧର୍ମ ଅଗୁରୁ,

ନାହିଁ ତୋବିଗୁରୁ,

ଦୁଃଖପରେ ଏକି ଦୁଃଖରେ ।

ଦୟାନିଧି ଗିର;

ନିଷ୍ଠୁର ସମୀର,

ଉଚିତ ଏହାକି ବିଗୁରେ । ୧

ବଳରାମ — ଜଗନ୍ନାଥ ! ଏବେଗୁଲ ଯିବା ପଦ୍ମପୁଷ୍କରିଣୀ ଯାଏ ?

ତହୁଁ ପଦ୍ମମୂଳ କିଛିଆଣି

ବସିଦୁଇଜଣେ ତହିଁ କରିବା ଆହାର

ଅଧକମିଳିଲେ କିଛି ରଖିବା ସାଇତ

ଅବିଳମ୍ବେ ଚଳ ସେଠାବକୁ

ଜଗନ୍ନାଥ — ଯେଆଜ୍ଞା ଯିବାଗୁଲ ପଦ୍ମପୁଷ୍କରିଣୀ ପାଣ

*ମଥଳ — ୧ ମଦୁଣ୍ୟ

ପଦ୍ମପୁଷ୍କରିଣୀ ନିକଟରେ ପ୍ରବେଶ

ବଳରାମ — ଏକି ଅଦ୍ଭୁତ କଥା !

ଯହିଁ ସାତତାଳ ପାଣିଥିଲା

ତାହାଏବେ ଗଲା କେଉଁଆଡେ

ପୁଣି ପକ୍ଷତ ଶୁଖିଲା

ଶୁଖିଲାରେ ପଦ୍ମମୂଳ ଆସିବବା କାହୁଁ

ଜଗନ୍ନାଥ କହଏବେ କିବୁଦ୍ଧି କରିବ ।

ସୁଧାନଳେ ଜଳଇ ଉଦର

ଜଗନ୍ନାଥ — ଜେଷ୍ଠଭ୍ରାତା କିକହୁବି ମୁହଁ ଆଉ ନଦଶଇ ବୁଦ୍ଧି

[ସତ୍ୟାନନ୍ଦପଣ୍ଡା ଯୋଗୀର ପ୍ରବେଶ]

ଯୋଗି — ଜୟ ମାତ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ଜୟ ୩ ଥର

ବଳରାମ — ଦେଶରେ କହାଇଁ ଏଣେକିଏ

ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ଜୟକହୁଁ ଆଶୁଅଛି ପଥେ

ଜଗନ୍ନାଥ — ଭ୍ରତ ! ଜଣେଯୋଗି ଥାଲପୁଣ୍ଡି ଅନୁଦେନ ଆସୁଅଛି ।

ଗୁଲଆମ୍ବେ ତାହାଠାରୁ ଅନୁମାଗି ଭୋଜନ କରିବା

ବଳରାମ — ହଉତେବେ ଗୁଲ ତାରନକଟକୁୟାର ଅର୍ଘ୍ୟମାଗିବା

ଜଗନ୍ନାଥ — ନାଥେ ତୁମ୍ଭରଥାଳରୁ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ କିଛି ଅନୁଦିଅ ଆମ୍ଭେ -

ସୁଧାରେ ଆତୁର ହେଉଅଛି ଶୀଘ୍ରଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଅନୁଦିଅ

(ଶ୍ୟାମନାଗରଙ୍କ ବୃତ୍ତେ)

ଗୀତ

ନାଥ ତୁମ୍ଭଥାଳରୁ ଅନୁଦିଅନୋହଲେ ଆମ୍ଭର ଗଲଜୀବନ । ପତ ।

ଯୋଗ ବ ନିରାସକରିବ, ତେବେପ୍ରାଣ ନରହୁବ

ସୁଧାର୍ଥୀ ଅତିଥି ଆମ୍ଭେ ଦିଅ ଭୋଜନ । ୧ ।

ଦାନଦୟାନିହଠାରୁ, ନିଷ୍ଠୁରନୋହୁ ସବୁର

ଥାଲୁଦିଅଅନ୍ନ ତୋର କରି ବହନ । ୨ ।

ଯୋଗି — ଓହୋ ! ଏକି ଅଦ୍ଭୁତ କଥା !

ସରଳବଶିରେ ମୋର ଥାଲପୁରୁଥିଲା

ଶୂନ୍ୟହୋଇଗଲା କାହିଁନାହିଁ କିଛି ଥାଲେ ।

ତୁଞ୍ଚେ ଦୁଇ ଆସିଲହେ କାହିଁ

ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀ ହେଉଅଛି ଦୁହେଁ ନମିଳିବ ଅନୁକାହିଁ ଆଉ

ଯାଅଯେବେ ସମୁଦ୍ର କୁଳକୁ

ମିଳିବ ସେଠାକୁଗଲେଅନ୍ନ
ବିବିଧପଦାର୍ଥ ମୋର ଥାଳଥୁଲୁପୁରି
ତୁଂଭେ ମାଚନ୍ତେଣ ସେ କେଶେଗଲ
ଆଉକି ମୁଁ ଦେବର ତୁମ୍ଭକୁ
ଏହିପଥେ ଯାଅ, ସମୁଦ୍ର କୁଳକୁ

ଯାଅ ତୁମ୍ଭେ ଯାଉଅଛୁ ଆମ୍ଭେ (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ବଳରାମ—ହଉ ତେବେ ତୁମ୍ଭେ ଯାଅ ଆମ୍ଭେ ଯାଉଅଛୁ

୫ମ ଅଙ୍କ — ୨ୟ ଦୃଶ୍ୟ ।

(ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ଚିନ୍ତା)

ସୂର୍ଯ୍ୟ—କହ କମଳିନୀ ମତେ ଚିନ୍ତିଲ କିମ୍ପାଇଁ ।

କରିବୁ କି କାର୍ଯ୍ୟ କହ ତାହା !

ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ହେ ତପନ ଏହିମାତ୍ର ଅଟେ ମୋ ବିନତି

ସହସ୍ରକରଣେ ତେଜ ପ୍ରକାଶ ସତ୍ତ୍ୱରେ

ତାତୁବେଗେ ବାଲିମାଟି ମହାତପ୍ରହୋଇ

ଗୁଲିକେହ ନପାରନ୍ତୁ ପାଦେ

ସୂର୍ଯ୍ୟ — ହଉତେବେ କହଲିଯା କରୁଛୁ ସତ୍ତ୍ୱରେ (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

୫ମ ଅଙ୍କ — ୩ୟ ଦୃଶ୍ୟ ।

ଜଗନ୍ନାଥ—ଓହୋ ! ଏ କି ଖରାବେ ବାବା ଏଥୁରେକିକେହ ଯାଇ-
ପାରେ

ଭ୍ରାତ ଏତେବଡ଼ ଖରାବେ ମୁଁ ନପାରଇ ଗୁଲି

ବେଗ ୨ ହୋଇ ତୁମ୍ଭେ କେମନ୍ତେ ଯାଉଛ

ବଳରାମ—ଜଗନ୍ନାଥ, ମୁଁ ଆଗେ ୨ ଯାଉଅଛି ତୁ ମୋ ପଛେ ଆସୁଆ

ଜଗନ୍ନାଥ—ହଉ ତେବେ ଯାଅ ମୁଁହଁ ଯାଉଛି ପଛରେ

ବଳରାମ—ଏହିତ ଗୋଟିଏ ଗୃହ ଦେଖା ହେଉଅଛି, ଯାଏଁ ତାହା
ଦ୍ୱାରେ ଅଳ ମାଗେ, ଏହିଠାରେ ନିଶ୍ଚୟ ଅନ୍ନ ମିଳିବ ।

କିଏ ଅଛୁ ଗୃହରେ ଆମ୍ଭେ ଅତିଥି ଦୁଆରେ ଡାକୁଅଛୁ
 ଅନ୍ନ କିଛି ଦଥ ତୁମ୍ଭେ ଆଣି । ସୁଧାନଳେ ଜଳଇ ଉଦର,
 (ଦାସୀମାନଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)

ଦାସୀ — ସଖି ଗୋ ! ଦ୍ଵାରେ କିଏ ଅତିଥି ତାକୁଛି ।
 କି ମାଗଇ ଯାଇ ଚାଲୁ ପୁଛିବା ତାହାଙ୍କୁ ।
 ହେଉ ତେବେ ଚାଲ । ଆଗୋ ସହ,
 ଏହିପରି ମୋଟା ହୋଇ ଥିଲେ ଦୁଇଗୋଟା ।
 ଆମ୍ଭ ସାମନ୍ତାଣୀଙ୍କୁ ସେ ଦେଇଥିଲେ ତତ୍ତ,
 ସେହୁ ପ୍ରାଏ ଜଣାଯାନ୍ତି ଏହି,
 ଚାଲ ଏବେ ବେକେ ଧକା ଦେଇ ।
 ନେଇ ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିବା ଦାଣ୍ଡରେ । (ଧକାଦେବା)
 ଯାଅ, ଭଦ୍ରଲେକ ! ସେହି ଆଡ଼େ ଯାଅ ।
 ଯେଉଁବାଟେ ଆସି ଥିଲ ଯାଅ ସେହି ବାଟେ ।
 କଳସମ — ଓ ହୋ ! ଏକି ଦଣ୍ଡ, ଏକି ଅପମାନ ?
 ଅନ୍ନ ମାଗନ୍ତେ କି ଦୋଷ ହେଲା ଦାସୀ ଆସି,
 ବେକେ ଧକାଦେଇ ଆଣି ଛାଡ଼ିଲେ ଦାଣ୍ଡରେ !
 ଆଉ ପୁଣି ଯିବ ବା କାହିଁକି
 ଯାଏଁ ଆଗେ କହାଇ ଗୋଟରେ ।

(ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ସାକ୍ଷାତ)

ଜଗନ୍ନାଥ — କି ନିମନ୍ତେ ଫେରିଲ ହେ ଭାଇ,
 କେହି ପୁଣି କହିଲା କି କିଛି ।
 ତାହା ଏବେ କରନ୍ତୁ ପ୍ରକାଶ,
 ସନ୍ଦେହ ମୋତନ ହେଉ ମୋର ।

ବଳରାମ — ଜଗନ୍ନାଥ ! କି କହିବ ତୋତେ ତାହା,
 ଅନ୍ନ ମାଗନ୍ତେ ଦାସୀ ଆସି ଦୁଇଗୋଟା ।

କଟୁବ'କ୍ୟ କହି ମୋର ବେକେ ଧକା ଦେଇ,
ଆଣି ବେଗେ ଛାଡ଼ିଲେ ଦାଣ୍ଡରେ ।

ଜଗନ୍ନାଥ — ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଭ୍ରାତା ! ଏତଥପମାନ ସେହି ଦାସୀ ଆସିଦେଲେ
ମନ କର୍ମ ଯୋଗେ ସିନା ସବୁ ସୁଦ୍ଧା ହୁଏ ।
ଏବେ ଗୁଲ ଆଉଥରେ ଭ୍ରାତା,
ବେନିଜନେ ଯିବା ସଙ୍ଗ ହୋଇ ।
କିଛି ଦୂରେ ରହି ତହିଁ ବେଦ ଉଚ୍ଚାରଣ,
ପାଷାଣୀ ଦାସୀଏ ସିନା ଦେଲେଘ ଉତାର ।
ଧର୍ମୀତା କେ ଥିଲେ ନିଶ୍ଚୟ ବେଦର ଶ୍ରବଣେ
ନିଶ୍ଚୟ ତାକି ଆତ୍ମକୁ ଭୋଜନ ସେ ଦେବେ ।

ବଳରାମ — ଜଗନ୍ନାଥ, ଗୁଲ ତୁହି ଆଗେ, ମୁହିଁ ଯିବି ତୋହପଛେ ।

ଜଗନ୍ନାଥ — ଯେ ଆଜ୍ଞା (ସେହିପରି କରିବା) ଭ୍ରାତା, ଏହିଠାରେ ରହି
ବେଦ ପଠନ କରନ୍ତୁ ।

ବଳରାମ — ହେଉ ତେବେ (ବେଦ ପଢ଼ିବା)
ସର୍ବଭୂତେ ବ୍ରହ୍ମ ମୟ ସର୍ବେ ବ୍ରହ୍ମ ହିଁ କାରଣ
ସର୍ବଭୂତେ ଉଦ୍ଦେଷ୍ଟ ବ୍ରହ୍ମ ବ୍ରହ୍ମ ମୟ ପରାମ୍ଭଣ ।
ବିନ୍ଦୁ ମଧ୍ୟେ ସ୍ଵୟଂ ବ୍ରହ୍ମ ଧ୍ୟାନେ ଚିନ୍ତେୟଦା ନରଃ ।
ଚତୁର୍ଦ୍ଧାରେ ଚତୁର୍ବେଦଂ ପିବନ୍ତି ନିଗମୋ ରସଂ ॥

୫ମ ଅଙ୍କ — ୪ର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ ।

(ଅଦୃଷ୍ଟକୁମାରମାନଙ୍କ ପ୍ରବେଶ)

ନର ଗୁହୀରେ ବୃତ୍ତେ ।

ଧନ୍ୟ ସଜନୀ ଆଜି ଏ ଦିନ,

ତୋଷେ ବିଜୟ କଲେଣି ରାଜାବଲୋଚନ । ପଦ ।

ଯଜ୍ଞ ଅର୍ଥକ ଯେ ସାମ ଚୁକ ଶୁଭବେଦ ନାମ

ଉଚ୍ଚାରନ୍ତି କୃଷ୍ଣ ରାମ କରି ଘନ ଘନ । ୧ ।

ଶିଖିବନ ପୁରୀ ଗଲା ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ପୁର ଉଠିଲା

ଶୁଣ ତରୁମାନେ ପଛବିଲେ ଚତୁଷ୍ପଦ । ୨ ।
 ପତନେ ବେଦ ଶ୍ରୀହର ଶୁଣି ତା ସିନ୍ଧୁକୁମାର
 ନିସ୍ତୁରିଲ ନିସ୍ତୁରିଲ ହେ ଜଗଜ୍ଞୀବନ । ୩ ।

-୪୦*୦୫-

(ପ୍ରସ୍ତାନ)

ଷଷ୍ଠ ଅଙ୍କ ।
 ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ — ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ଜୀବନ ମୋ ଧନ୍ୟ ଏ ଭୁବନ
 ଆଜ ମୋର କି ଯୋଗରେ ରହ ଥିଲା ପାଦି ।
 ଆଜ କି ମୋ ଫିଟିବ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ।
 କୋଟୀ କୋଟୀ ପାପ ମୋର ଧ୍ୟାୟ ହୋଇଗଲା
 ଦାନ ଦୁଃଖୀ ଗୃଣ୍ଥାଳିନୀ ପୁରେ
 ଏବେ ବିଜେ କଲେ ଆସି ଜଗତଜୀବନ
 ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ଆଜ ଦିନ ମୋର ।
 ସଫଳ ହୋଇଲା ଚର୍ମନୟନ ମୋହର
 କେତେ କଷ୍ଟ ପାଇଲେ ମୋ ପ୍ରଭୁ
 ଏହି ଅଭାଗିନୀ ଲାଗି ଏ ଦଶା ପ୍ରଭୁର ।
 ଦାସୀମାନେ ! ଏବେ ଯାଇ ପଶୁର ଲୋ ତାଙ୍କୁ ।
 କିସ ମାଗୁଅଛନ୍ତି ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗୋସାଇଁ ।

ଦାସୀ — ଯେ ଆଜ୍ଞା ହୋଇଲା ମାତ ଧନୁରୁକ୍ତ ଯାଇ
 କିସ ମାଗୁଅଛନ୍ତି ତୁମ୍ଭେ କହ ପଣ୍ଡାମାନେ
 କେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟେ ଆଗମନ ଏଥୁ ।

ଜଗନ୍ନାଥ — କି ମାଗିବୁ ବେନିଜନେ ସୁଧାର ଆତୁରେ
 ଅନ୍ନ ଭକ୍ଷା କରୁଅଛୁ ଆସି
 ଦେଲେ ଦେବ ନାହିଁ ଏବେ ଏଠାରେ ଆମ୍ଭର
 ଗଲା ପ୍ରାଣ ଯେ ଇଚ୍ଛୁ ତୁମ୍ଭର । (ବସିପଡ଼ିବା)

ଦାସୀ — ବ୍ୟସ୍ତ ନୋହି ପଣ୍ଡାମାନେ ବସ ଏହିଠାରେ ।

ପୁଛା କରୁଥାନ୍ତୁ ଆମ୍ଭେ ମାତାଙ୍କ ନିକଟେ (ଗମନ)

ମାତ; ବସି ଦ୍ଵାରେ ପଣ୍ଡା ବେନି ମାଗୁଛନ୍ତି ଅନ୍ନ ।

କି ବୋଲି ବୋଲିବୁ ଆଜ୍ଞା ଦିଅନ୍ତୁ ବହନ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ — ଦାସୀମାନେ; ପଶୁର ଯାଇଣ ସେହି ବେନି ଗୋସାଇଁଙ୍କୁ ।

ଗୁଣ୍ଡାଲୁଣି ଘରେ ଅନ୍ନ କପର ଭୁଞ୍ଜି ବେ

ଗୁଣ୍ଡାଲ ବୋଲିଣ ତାଙ୍କୁ କହିବେ ଜଗତେ

ବେନି ଗୋଟି ଭାଇ କଣ ହୋଇବେ ଚାଣ୍ଡାଳ

ଦାସୀ — ଯେ ଆଜ୍ଞା ହୋଇଲ ମାତ କହୁଥାନ୍ତୁ ଯାଇଁ

ହେ ଦ୍ଵିଜ ଗୋସାଇଁ ! ଗୁଣ୍ଡାଲୁଣି ଗୃହେ ଅନ୍ନ ଭୁଞ୍ଜି ବେ କପର

ପଣ୍ଡା ହୋଇ କପର ବା ହୋଇବେ ଚାଣ୍ଡାଳ

ବଳରାମ — ଯିବ ଗଲୁବେଳେ କି ଖୋଜିବୁ ଜାଣି ଗୋସ

ତେବେ ଏହା କର ତୁମ୍ଭେ ମାନେ

ଦେଇ ପାର ଯେବେ ନୁଆ ଶସ୍ୟ

ରନ୍ଧନ କରି ଭୁଞ୍ଜିବୁ ଆମ୍ଭେ ତେବେ ଜାଣ

ଦାସୀ — ମାତ ଜଗତ ଜନନୀ ! ନୁଆ ସସ୍ୟ ଦିଅ ବୋଲି ବୋଲନ୍ତି

ଗୋସାଇଁ

ନିଜେ ରାନ୍ଧ କରିବେ ଭୋଜନ

ଏଥକୁ କି ବଞ୍ଚେ ତୁମ୍ଭର

ଲକ୍ଷ୍ମୀ — ଦାସୀମାନେ ! ନିଅତେବେ ନୁଆସସ୍ୟ ଦେଇ ଆସ ତାଙ୍କୁ

ତଣ୍ଡୁଳାଦି କରି ଯାହା ହୁଏ ଆବଶ୍ୟକ

ଭଣ୍ଡାରରୁ ନେଇ ବେଗେ ଦେଇ ଆସ ଯାଇଁ (ଯେ ଆଜ୍ଞା)

ଦାସୀ — ହେ ପଣ୍ଡାମାନେ ! ନିଅ ତେବେ ନୁଆ ସସ୍ୟ ଭୁଞ୍ଜି ସୁଖେ ରାନ୍ଧ

ତଣ୍ଡୁଳାଦି ହାଣ୍ଡି ସହ ଆଣିଛୁ ସଜାଡ଼ି

ବଳରାମ — ଦେଉ ତେବେ ଦିଅ ଆମ୍ଭେ ରନ୍ଧନେ ଯାଉଛୁ

ଜଗନ୍ନାଥ ! ଯେଗାଡ଼ି ଦେଉଛୁ ମୁହଁ କରତୁ ରନ୍ଧନ (ଯେ ଆଜ୍ଞା)

(ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ଅଗ୍ନିଙ୍କ ପ୍ରତି ସ୍ତୁତି — ଗୀତ — କହ କୃପାନିଧି ବୃତ୍ତେ)
 ଜୟ ବୈଶ୍ଵାନର; ଜୟ ବିଶ୍ଵେଶ୍ଵର, ଜୟ ୨ ହେ ଦୁତାଶନ ।

ଅଧମ ଜଣାଣ, ଶୁଣିଣ ବହନ କର ମୋ ଅଭିଷ୍ଟାସନ । ପଦ ।

ମୋର ବାସେ ଯେବେ କରିବେ ରକ୍ଷନ; ଭୋଜନ କରିବେ ଜଗତ
 ଜୀବନ; ନାରାଜ ପୁରୁଷେ କିମ୍ପାଇ ଖୋଜିବେ ଦେବେ ହେଲେ
 ଏ କାର୍ଯ୍ୟମାନ । ୧ ।

ପାଣି ନତାଡ଼ିବ ଯେମନ୍ତେ କର, ସ୍ତମ୍ଭ ନ ହୋଇ ରହୁବ ସେଠାର
 ଦୟାନିଧି ଭକ୍ତ ଏହିମୋ ବନତ ଘେନ ହେ ଦେବ ଦୁତାଶନ ॥ ୨

(କିଛିକ୍ଷଣପରେ)

ଲକ୍ଷ୍ମୀ — ଦାସୀମାନେ ପଶୁରଣ ଆସ ବେଗେ ପଶ୍ରାଙ୍କୁ ଲେ ଯାଇଁ
 ପାକ ଶେଷହେଲା କିନା ଯିବେ ସ୍ନାନ କର (ଯେ ଆଜ୍ଞା)

ଦାସୀ — ପଶ୍ରାମାନେ ! ପାକ ଶେଷ ହେଲା କି ନା କହ

ନିଅ ତେଲ ମାଣି ହୋଇ ଯାଅ ସ୍ନାନ କର

ବଳରାମ — ଜଗନ୍ନାଥ ! କହ ଅନ୍ନ ହେଲଣି କି ନାହିଁ

ସୁଧା ନଳେ ଜଳଇ ଉଦର

ଜଗନ୍ନାଥ — ଭ୍ରାତ ! ଅନ୍ନ କି ହୋଇବ ମୋଟେ ପାଣି ତାତୁ ନାହିଁ ।

ଫୁକିଂ ୨ ଆଖିକାନ ହେଲଣି ମୋ ବନ୍ଧ

ସୁଧା ହେଲେ କହ କି କରିବା

ବଳରାମ — ତୁହିଁ କି ଅଧୁଆ ମୁହିଁ । ଅଛରେ କହାଇଁ

ରକ୍ଷନ ନିଜାଣି ହୋଇ ଅଛୁ ରକ୍ଷୁଣିଆଁ

ଆତ ହୁଅ, ପାକଶାଳେ ଯାଉଅଛୁ ମୁହିଁ (ପାକଶାଳେ ଯାଇଁ)

ଓହୋ ? ଏକି ଧୁଆଁରେ ବାରୁ ? ଏ ଧୁଆଁରେତ ଆଉ କେହି

ଚହୁ ହେବ ନାହିଁ ଏଠି ବସି ରୋଶେଇ କଣ କରିବା

ଚୁଲିଟାତ ମୋଟେ ଜଳୁ ନାହିଁ ? ଖାଲି ଧୁଆଁ ହେଉଛି

ଆଉଥରେ ଫୁକିବା, ନା ଏଚୁଲି ଆଉ ଜଳିବ ନାହିଁ

ବୁଧା ଚେଷ୍ଟା କରିବାର ନୁହେଁ ଏହାଣ୍ଡି କି ପିଟି ଦେଲେତ

କାମସରେ (ହାଣ୍ଡି ଭାଙ୍ଗି ବସିବା)

ଦାସୀ — ପଣ୍ଡାମାନେ, ହାଣ୍ଡି ଚୁଲି ଭାଙ୍ଗି ତଣ୍ଡୁଳାଦି ଦିଙ୍ଗି ଦେଲେ
ଆଉ କି ଭୁଞ୍ଜିବ ଗୋସାଇଁ

ବଳରାମ — ଦାସୀମାନେ — ତୁମ୍ଭ ଘରୁ ଅନ୍ନ ଆଣି ଦିଅଯା ଆମ୍ଭକୁ
ନୋହଲେ ଆମ୍ଭର ଯିବ ଜୀବ ଏହଠାରେ

ଦାସୀ — ଗୋସାଇଁ ! ତଣ୍ଡୁଳୁଣୀ ଶୁଦ୍ଧେ ଅନ୍ନ ଭୁଞ୍ଜିବେ କିପରି ?

ବଳରାମ — ଦାସୀ ! ଜୀବ ଯିବା ସମୟେ ଛି ଖୋଜ ଜାତ ଗୋଟ
ଯାଇଁ ବେଗେ ଆଣି ଦିଅ ଅନ୍ନ
ସୁଧା ନଳେ ଜଳଇ ଉଦର

ଲକ୍ଷ୍ମୀ — ଦାସୀ ! ପାକ ଶେଷ କରି ସ୍ନାନ କଲେଣି ଗୋସାଇଁ ?

ଦାସୀ — ପାକ କି ହୋଇବ ମାତ କରିବେ କି ସ୍ନାନ
ଫୁକି ୨ ଥକିଲେ ସେ ନୟଳନ୍ତେ ଚୁଲି
ହାଣ୍ଡି ଚୁଲି ଭାଙ୍ଗି ତଣ୍ଡୁଳାଦି ଦେଲେ ଦିଙ୍ଗି
କହୁଛନ୍ତି ତୁମ୍ଭ ଘରୁ ଆଣି ଦିଅ ଅନ୍ନ
ଏଥକୁ ଯେ ଇଚ୍ଛା ତବ କରନ୍ତୁ ବିଚାର

ଲକ୍ଷ୍ମୀ — ହୋ ! କେତେ କଷ୍ଟ ପାଇଲେ ମୋ ପ୍ରଭୁ (ଶ୍ରୀ ଶଶିରେ)

ଶୁଣି ତାଙ୍କ ଦୁଃଖମାନ ଧୂକ ଏ ଜୀବନ

ନୟାଇଣ ରହୁଛି ଯା ମୋର

ଏବେ ମୁଁ ଯାଇ ପାକଶାଳେ

ସହସ୍ତେ ରନ୍ଧନ କରି ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଅର୍ପିବ

(ପାକଶାଳେ ରନ୍ଧନ କରିବା)

ଦାସୀ ! ଶେଷ ହେଲା ପାକ ଏବେ ଯାଇଁ ତୁମ୍ଭେମାନେ

ତଇଳ ନେଇଣ କରି ଅଙ୍ଗ ମରଦନ

ସ୍ନାନଶେଷେ ପୀତାମ୍ବର ଦିଅ ପିନ୍ଧିବାକୁ

ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲିଣ ତାଙ୍କୁ ନବଗୃହ ମନେ

ବାଙ୍କ ନିଜ ଦାସୀ ଅଟେ ମୁଁ

ଯାଅ ତୁମ୍ଭେ ବିଳମ୍ବ ନକର

ଦାସୀ—ଯେ ଆଜ୍ଞା ହୋଇଲା ମାତ ଯାଉଛୁ ବହନ

(ତରଳ ବସନ ନେଇ ଗମନ)

ଆସ ପଣ୍ଡାମାନେ ତରଳ ମରଦନ ହୋଇ

ସ୍ନାନ ସାରି ଯିବ ମଣୋହିଁକୁ

(ହେଉ ତେବେ ଏଠିକୁ ଆସ-ଦାସୀମାନେ ଅଙ୍ଗ ମରଦନ

କରିବା ସ୍ନାନପରେ ପୀତାମୃତ ପୀନ୍ଧାଇବା)

ବଳରାମ—ଜଗନ୍ନାଥ ! କହ ଏମନ୍ତ ପ୍ରକାରେ କମ୍ପାର ଆତ୍ମକୁ

ମାନସ କରେ କେଉଁ ମାନସରେ

ପୁରୁଷ ଜଣେତ ଏଥୁ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ

ଦେଖୁ ଅଛି ସମସ୍ତେ ଅବଳା

ଶୁଳ ଦେବା ପ୍ରାୟେ ମତେ ହେଉଅଛି ଜଣା

ଜଗନ୍ନାଥ—ଅନ୍ୟ ନଭାବ ହେ ଭ୍ରାତୃ, ଆଜି ଏହିପୁରେ

କର୍ତ୍ତା ନିଶ୍ଚୟ ହୋଇବେ ଆପଣ

ଦାତା ଦେଉଅଛି ଆମ୍ଭେ ଛାଡ଼ିବା କମ୍ପାର

ଶୁଳ ଏବେ ସ୍ନାନ ସାରି ଯିବା ଭିତକୁ

ବଳରାମ—କି କଥା କହୁଛୁ ହରି ପାଗଳ ପରାଏ

ଆଉ କ୍ଷଣକରେ ଆମ୍ଭେ ପ୍ରାଣ ନପାଇବା

ଶ୍ରୀ ଛତା ପୁରୁଷକେ ନାହିଁରେ ଏଠାରେ

ଶୁଳ ଆମ୍ଭେ ବେଗହୋଇ ଯିବାରେ ପଳାଇ

ନଗଲେ ତୁ ନାହିଁ ଆମ୍ଭ ମୁହିଁ ଯାଉଅଛୁ ।

ଜଗନ୍ନାଥ—ରହ ୨ ଭ୍ରାତୃ କମ୍ପା ପଳାଇଛ ତରେ

ତୁମ୍ଭେ ପ୍ରଭୁ ହୋଇ ଭ୍ରାତୃ ତର ପଳାଉଛ

ଆସ ୨ ମୋର ସଙ୍ଗେ ଯିବ ଭିତରକୁ

[ହସ୍ତଧର ଦେନିଯିବା]

କମ୍ପା—ଦାସୀ! ଯାଅ ବେଗେ ପ୍ରଭୁକୁ ଲେ ମୋମୋହକୁ ଆଣ

ହ୍ଲାନ ଅଛି ହୋଇ ଆଉନକରି ବିଳମ୍ବ [ଯେଆଜ୍ଞା]

ଦାସୀ — ଗୋସାଇଁ ନେକର ଏବେ ଆସନ୍ତୁ ଭିତରେ
 ସ୍ଥାନ ଅଛନ୍ତେ ତୁମ୍ଭେ ଆସ ବେନିଜନେ
 [ବଳରାମନୟାଲ]

ବଳରାମ — ପଦ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ତୁମ୍ଭେ ଏଠାକୁ ଆଣ
 ଭିତରକୁ ଯିବୁନାହିଁ ଆମ୍ଭେ
 [ହସ୍ତଧର ଜଗନ୍ନାଥ ଦେନୟାଲ ଆସ୍ଥାନରେ ବସାଇବା]

ଜଗନ୍ନାଥ — ଶୁଭ ଭାତ କାରେ କରଭୟ (ବସିବ)

ଲକ୍ଷ୍ମୀ — ଭୁଲିଯାଗୋ ! ଅଳ୍ପ ନେଇ ପରଶ ତାହାକୁ
 ବଡ଼ ସାନ ପଶୁରଣ ଅଳ୍ପ ଲଗାଇବ [ହର ଦଥ]

ଭୁଲିଯା — ହେ ଦ୍ଵିଜ ଗୋସାଇଁ ! ତୁମ୍ଭମଧ୍ୟେ ବଡ଼ କିଏ ସାନ କିଏ ?
 କହନ୍ତୁ ଅଳ୍ପଲଗାଇବ ମୁହିଁ

ବଳରାମ — କାଣିକେ ହେଲୁ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଆମ୍ଭେ ଅଛୁ ବଡ଼
 ଆମ୍ଭଠାରେ ଦଥ ଆଗକର

ଭୁଲିଯା — ଗୋସାଇଁ କୋପିଲ କି ଶୁଣି ତୁମ୍ଭେ ବଚନ ମୋହର
 ପୁଛନ୍ତେ ବା ହେଲ କେଉଁ ଦୋଷ
 ଜଣାଯାଏ ତୁମ୍ଭେ ବଡ଼ ଅଟ ରାଜାପଣ [ଅଳ୍ପ ଲଗାଇବା]

ଭୁଲିଯା — କିହୋ ପଣ୍ଡା ତୁମ୍ଭ ଅଳ୍ପଦେନଗଲା କିଏ ?
 କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଅଟେ ଏହି କଥା

ବଳରାମ — ଦେଖୁଅଛୁ ସୁଧାଧିତ ହୋଇଅଛୁ ଆମ୍ଭେ
 ପୁଣି ଆସି ଚୁଣ୍ଡ କରୁ ଦେନଗଲା କିଏ
 ସୁଧାଧି ହୋଇଣ ଥିଲୁ ଆମ୍ଭେ
 ତେଣୁ ଗୁରୁଗ୍ରାସେ ତାହା ଭାସିଲୁ ସମସ୍ତ
 ଯାଅ ବେଗେ ଆଣ ଆଉ ଅଳ୍ପ

ଭୁଲିଯା — ହେ ପଣ୍ଡା କୁଟୁମ୍ବନାତା ଅଳ୍ପ କାହିଁ ଆସି
 ପଦ ଭାସି । ନ କି ତୁମ୍ଭର
 ପେଟଲଗି ବୁଲୁଅଛ ଦେବଦେଶ ହୋଇ

ଏକା ଏକା ଥରେ ଭାସି ଦେଉଅଛ ସବୁ
ଏକସେ ଅଣିମୁଁ ଏବେ ଦେଉଛି ସମସ୍ତ
ଯେତେ ଇଚ୍ଛା ଭୁଞ୍ଜିହେ ଗୋସାଇଁ

(ଏକକ୍ଷ ସମସ୍ତଦେବାର)

ବଳରାମ—ଜଗନ୍ନାଥ ! ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ରଞ୍ଜନରେ ଲଗେ ଏସମସ୍ତ ?
ଜଗନ୍ନାଥ—ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭ୍ରାତା ! ଦକ୍ଷୀପତ୍ନୀ ସ୍ତ୍ରୀକିତ ତତ୍ତଦେଲେ ଆମ୍ଭେ
ଆଉ କାହିଁ ଖୋଜିଲେ ପାଇବା
ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ତୁଳସୀ ଗୋ, ଦେଇଆସ ଗୋସାଇଁଙ୍କୁ ନେଇ ଏ ପିଣ୍ଡକ
(ହଉତେବେ ଦିଅ)

ତୁଳସୀ—ନିଅନ୍ତୁ ଗୋସାଇଁ ଏହି ସୁସ୍ବାଦୁ ପିଣ୍ଡକ
ଜଗନ୍ନାଥ—ଭ୍ରାତୃ ମୋର ମନକଥାକୁହେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଜାଣିଥାଏ
ଭୋଜନ ଶେଷକୁ ଏକ ଦିଅଇ ପିଣ୍ଡକ
ଜଣାଯାଏ ଏରଞ୍ଜନ କଲପ୍ରାୟ ସେହି
ଏହିନି ହୋଇବ ଆଉ ନବର ତାଙ୍କର
ଜଣାହେବ ସମସ୍ତ ଏକାଶୀ
ଗୁଲ ଏବେ ହସ୍ତ ପ୍ରଖ୍ୟାଳିନେ

ବଳରାମ—ଜଗନ୍ନାଥ ! ଜାଣୁଥିବେ ଏହିଅଟେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ନବର
ଆଉତେବେ ଭୟ କାହିଁପାଇଁ
କୌଣସିପ୍ରକାରେ ଏବେ କର ମେଳାମେଳି
ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ଦାସୀମାନେ ! କହୁଅଛ ମୁଁହିଁ ଯାହା କର ତାହା ତୁମ୍ଭେ
(ଗୀତ-କାର୍ତ୍ତବୀରରେ)

ପରୁର ଦାସୀ ପରୁଲଲେ ତାଙ୍କୁ ଯାଇ ବିଛ ହୋଇଅଛନ୍ତି ନା
ସେ ଗୋସାଇଁ ବେନିଭାଇ ॥୧॥

ଭିକ୍ଷାପାତ୍ର ହୋଇ କମ୍ପାଇ ନଗରେ ବୁଲନ୍ତି ସେହି
ପୁଣି ଭରଜା କି ନାହିଁ, ଭ୍ରମନ୍ତି ନିଧସ ହୋଇ ॥୨॥
ଦୟାଧର ବନଜା ଗୁହ୍ୟ ଶ ଆସ ଝଟତ

କେଉଁ କାରଣେ ଭ୍ରମନ୍ତୁ ଦାନବେଶରେ ଗୋସାଇଁ ॥ ୨ ॥

ଦାସୀ—ଗୋସାଇଁ ଆପଣଙ୍କର ନିବାସ କେଉଁଠାରେ ? ଆପଣ ବନ୍ଧୁ
ହୋଇଅଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ? ଆପଣଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ପୁଅ କେହିଅଛନ୍ତି
କି ନାହିଁ ? ଆପଣଙ୍କର ଗୁଆବାଡ଼ ଶାସନାଦି ଅଛି କି ନାହିଁ ?
ଏପରି ପେଟନମନ୍ତେ ବୁଲୁଅଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ଅନୁଗ୍ରହ କରି
ଏସମସ୍ତ କାରଣ ପ୍ରକାଶକରନ୍ତୁ

ଜଗନ୍ନାଥ—ଦାସୀମାନେ ! କି କହୁଛୁ ଆମ୍ଭର ବୃତ୍ତାନ୍ତ

ମନ୍ଦକର୍ମ ଅଟଇ ଆମ୍ଭର

ଲକ୍ଷ୍ମୀପର ସ୍ତ୍ରୀ କୁଟ ବସିଲୁ ହରାଇ

ବୁଆ ବାଡ଼ି ଶାସନ ପାଇବୁ ଆମ୍ଭେ କାହିଁ

ସ୍ତ୍ରୀ ପୁଅ ଆଉ ଆମ୍ଭେ ପାଇବୁ କେଉଁଠୁ

ତୁମ୍ଭ ସାମନ୍ତାଣିକି ଗୋ ଦଗ୍ଧର ଯାଇଣ

କେତେ କଷ୍ଟ ଭୋଗୀରୁ ଏପରି

ଦାସୀ—ପାଗଳପର ଏ କିମ୍ପା ବୋଲ ଏ ବଚନ

ସୁଧା ଲଗୁଥିଲା ଅନୁ ଭାଷିଲତ ଏବେ

ଆମ୍ଭ ସାମନ୍ତାଣିକି ତୁମ୍ଭେ ଖୋଜିଲ କାହିଁକି

ବଳରାମ—ଦାସୀମାନେ ! <ମୋହର ପିଲାଭାଇ ନଜାଣଇ କିଛି

ତୁମ୍ଭ ସାମନ୍ତାଣିକି ଏ ଲଥା ନକହବ

ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ମୁଁ କହୁଛି ବନସ୍ତେ

ଜଗନ୍ନାଥ—ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭ୍ରାତ ! ଭୟ ଆଉ କର କାହିଁପାଇଁ

ଏ ଅଟଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ସଦନ

ବଳରାମ—ଜଗନ୍ନାଥ ! ଜାଣ ଯେବେ ବେଗେଯାଅ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ନିକଟେ

ଜଣା ଯାଇଁ ଏଦୋଷ ମୋହର

ହସ୍ତଧର ବୋଲି ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ଯହିଁ

ତହିଁ ଯାଇ କରନ୍ତୁ ସେ ବିଜେ

ଆଂଡେ ଭିକ୍ଷା ମାଗିବାର ସମସ୍ତେ ଜାଣିଲେ

ଏବେ ମନୁ ତେଜନ୍ତୁସେ ମାନ (ଯେଆଁ)

(ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ନିକଟେ ଗମନ ଓ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ପଦ
 ଧ୍ୟାନକରି ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ପ୍ରଣାମ)

ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ହେ ଶ୍ରେଷ୍ଠଗୋସାଇଁ ! ଗୁଣ୍ଡାଲୁଣି ବୋଲିମତେ ଦେଲ
 ଘଉଡ଼ାଇ

ଏବେ ଗୁଣ୍ଡାଲୁଣିପୁରେ କଲତ ଭୋଜନ
 ଗୁଣ୍ଡାଲ ବଟାଳ ତୁମ୍ଭେ ହେଲ ବେନିଭାଇ
 ପୁଣିଆସି ମୁଖତୁମ୍ଭେ ଦେଖା କେଉଁପରି
 ଧକ ତୁମ୍ଭ ବଡ଼ପଣ ଧକ ତୁମ୍ଭ ଟାଣ
 ଧକତୁମ୍ଭ ବଳତେଜ ଧକତୁମ୍ଭପଣ
 ଆଉବା କି ଅଛି କାର୍ଯ୍ୟ ତୁମ୍ଭର ମୋଠାରେ
 କହ ଏବେ ରାଜାବଲେଚନ

(ଜଗନ୍ନାଥ ନିରୁତର ଗୀତ)

(ଜୟହେ ଜଗନ୍ନାଥନ ବୃତ୍ତେ)

ତେଜ କମଳିନି ମନୁମାନ ମାନିନୀ ସଜନି
 ରେଷତେଜି ତୋଷେଭାଷ ମଧୁରବାଣୀ ସଜନି । ପଦ ।
 ନହୋଇ ନିଷ୍ଠୁରଚିତ ଚଳସଙ୍ଗରେ ତୁରତ ।
 ଗରବ ଗଞ୍ଜିଲ ମିତ, ଆଉ ନ କଟାଳ ଧନ । ୧
 ଆମ୍ଭେ ଭକ୍ଷାର୍ଥୀ ସଂସାର, ଶୁଣିଲେ ଗୋ ସୁମାବର
 ଜଗନ୍ନାଥ କାର୍ତ୍ତିକ ତୁମ୍ଭର, ପ୍ରକାଶିଲ ଚନ୍ଦ୍ରାନନ । ୨ ।
 ସହଦୋଷ କଲୁଯାହା, ଦୟାବହୁ ସେମତାହା ।
 ଯାହାଉଛା କରତାହା, ଦୟାନିଧର ଦଇନି । ୩ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ନାଥ ! ଏବେ ଯା ବୋଲଇ ଦାସୀ କରନ୍ତୁ ଶ୍ରବଣ
 ସୁହୃଦସ୍ତେ ପ୍ରସନ୍ନେ ଉତ୍ତର ଦିଅବେଗେ ଜଗତ ଗୋସାଇଁ
 ଗୀତ

(ବହୁଦିନପରେ ବୃତ୍ତେ)

ଜଗତ ଜୀବନ,

ଜଗତ ପାଳନ,

ସତ୍ୟକଲେ ଯିବ ସଙ୍ଗରେ ।

ଜଗତର ଜନ, ଭାଷିବେ ମୋ ଅନୁ
ହସ୍ତ ନଧୋଇବେ ଜଳରେ । ପଦ ।

ଚଣ୍ଡାଳହସ୍ତରୁ, ବ୍ରାହ୍ମଣ ଖାଇଣ,
ପୋଛୁଥିବେ ହସ୍ତ ମୁଣ୍ଡରେ ।

ତହିଁ ଜାତି ଦୋଷ, ନହେବ ପ୍ରାଣେଶ,
ଏ ଭାଷ ଭାଷ ଶ୍ରାମୁଖରେ । ୧ ।

ଆଉ ମାର୍ଗଶୀର, ନାଦ ଫଗୁଣାଦି,
ବୈଶାଖ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଅଷାଢ଼ରେ

ମୋର ପ୍ରିୟବ୍ରତ, ଅଟେ ଗୁରୁବାର
ପଡ଼ଚର୍ଚ୍ଚିବ ମୁଁ ସଂଶାରେ । ୨ ।

ଦୟାନିଧି ଘାଟ, ଏହି ନିବେଦନ
ନଭୁଲିବ ସେ ସମୟରେ

ଧରୁଛି ପୟର, କ୍ଷମ ଡ୍ରାଣେଶ୍ଵର,
ଯେ ଦୋଷ ହୋଇଛି ଦାସୀରେ । ୩ ।

ଜଗନ୍ନାଥ—ପ୍ରିୟସହ ! ଶୁଣିବେ କହୁଅଛି ଯାହା

ଅନ୍ୟ ନହୋଇବ କାଳେ ।

ଗୀତ

ଯାହା ଇଚ୍ଛା ପ୍ରିୟସହ, ନା, ବୋଲି ନକହୁ ।

ଯେତେ ଦୋଷକଲେ ଆଉ, ମନେତାହା ନଧରୁ । ପଦ ।

ତୁମ୍ଭଇଚ୍ଛା ଯହିଁ ତହିଁ; ଯିବ ଆମ୍ଭ ମନାନାହିଁ

ବେନିଭ୍ରାତେ ବଇଦେସୀ, ସଦାଦୟା କରିଥିବୁ । ୧ ।

ନକଟାଳି ନମଟାଳି, ସଙ୍ଗେତେ ସିନ୍ଧୁବାଳି ।

ଦାନ ଦୟାନିଧି ଭାବି ତଳ ମାଳାତଲେ ଯିବୁ । ୨ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ନାଥ ! ଆଉ ଏବେସବୁ ପାଇଲି ।

ତଳ ମାଳାତଲେ ତୁମ୍ଭେଭାତ ଘେନି ସଙ୍ଗେ

ଦାସୀଙ୍କ ସହୃଦ ମୁଁହିଁ ଯାଉଅଛି ପଛେ

ଜଗନ୍ନାଥ — ପ୍ରୀତ୍ୟେ କମଳିନୀ ଗତକଥା ତେଜମନୁ ଆସ ଆଂଭସଙ୍ଗେ

ତେଜି କିଏ ପାରେ ତୁଂଭେ ଜଗତ ଜନନୀ

ଯାଉଅଛି ମୁଁହିଁ ଏବେ ଭ୍ରାତଙ୍କ ସହୃଦ

ଦାସୀଙ୍କ ସହୃଦେ ତୁଂଭେ ଆସ ସଙ୍ଗ ହୋଇ

(ଯେ ଆଜ୍ଞା)

ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭ୍ରାତଃ ତଳ ଏବେ ଯିବା ନାଳାଚଳେ

ଆଂଭଫଳେ ଦାସୀ ସହ ଆସିବେ କମଳା

ବଳରାମ — ଜଗନ୍ନାଥ ଚାଲି ତେବେ ଯିବା ନାଳାଚଳେ (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଲକ୍ଷ୍ମୀ — ଦାସୀମାନେ, ଚାଲି ଏବେ ସଙ୍ଗହୋଇ ଯିବା ନାଳାଚଳେ

ସଙ୍ଗହୋଇ ବେନିଭ୍ରାତଃ ଗଲେଣି ଆଗରେ

ଦାସୀ — ମାତ ଜଗତଜନନୀ ! ଚାଲି ତେବେ ଏବେ ଆଂଭ ଯିବା

ନାଳାଚଳେ

(ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

(ଅଦୃଷ୍ଟ କୁମାରଙ୍କର ପ୍ରବେଶ ଗୀତ)

ଶୁଣି ଜନେ, ଦେଖନ୍ତେ ନୟନେ, ପ୍ରକୃତ ପୁରୁଷ ଖେଳାଳି ।

କଳୁଷ ବନାଶ, ହେବପୁଣି ତୋଷ, ସୁଧାମୟରସ ଲକ୍ଷ୍ମୀଲିଳା । ପଦ ।

ଅନ୍ତରୁ ଅନ୍ତର, ହୋଇଯିବ ଦୂର, ହରିନାମକର ଜପାମାଳା ।

ମାୟାମୋହେ ପଡ଼ି, ନମରହେ ରୁଡ଼ି, ଚନ୍ଦ୍ରଚକ୍ଷୁଭିତ୍ତି ଚକାତୋଳା ।

ଅସାର ସଂସାର, ନାମକର ହାର, ପାରଦ୍ଵୟ ନରୁଡ଼ାଇ ଭେଳା

ଜାରେ ଦନାଦାନ, ତେଜି ହେଲେପାନ, ଭଜନ୍ତେ ସୁଜନେ ସିନ୍ଧୁବାଳା

କରରେ ଦର୍ଶନ ସାହିକ ଜୀବନ ହୋଇବ ଆଉନକର ହେଳା ।

ଦୟାନିଧିବୋଲେ, ହେଭାଇ ସକଳେ, ହରିଂ ବୋଲି ବେଳଗଲା ।

(ଯବନିକା ପତନ)

(ପ୍ରସ୍ଥାନ)

— — * — —

ସମାପ୍ତ ।

ବିଜ୍ଞାପନ ।

—*—

ନୂତନ ପୁସ୍ତକ ! ନୂତନ ପୁସ୍ତକ !! ନୂତନ ପୁସ୍ତକ !!!

ଉତ୍କଳର ସୁପରିଚିତ କବି ଶ୍ରୀ ଦୟାନିଧି ଦାସଙ୍କ ରଚିତ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀଲୀଳା ନାଟକ ।

ଏହାର ବିଶେଷ ପରିଚୟଦେବା ଅନାବଶ୍ୟକ । କାରଣ ଏହା
କଳ୍ପସ୍ଥାନରେ ଅଭିନୀତ ହୋଇଅଛି । ଦର୍ଶକଗଣ ବହୁଦୂର ଅମୃତ-
ହରେ ଉକ୍ତିପୁସ୍ତକ ତତ୍ତ୍ୱ କରି ନପାଇ ସ୍ୱତୀଗହେବାରି ଦେଖି ବହୁଅର୍ଥ
ଜୟରେ ଏହାକୁ ଗ୍ରହଣକଲୁ । ଗ୍ରାହକଗଣ ଏହାକୁ ସାଦରେ ଗ୍ରହଣ
କଲେ ସୁଖୀ ହେବୁଁ ।

କବି ଶ୍ରୀ ଦୟାନିଧି ଦାସଙ୍କ କୃତ

ତ୍ରୌ ପ ଦା ହ ର ଶ ଗୀ ତ ନାଟକ ।

ଏଥିରେ ନୂତନ ଓ ପୁରାତନ ରାଗ ରାଗିଣୀ ସ୍ଥୁଳ ଅଟନକ ସଂ-
ଗୀତ ଦିଆ ହୋଇଅଛି । ପୁସ୍ତକପରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ଶେଷ ନ
କରି ରହିପାରିବ ନାହିଁ । କାମ୍ୟକ ବନରେ ଦାଣ୍ଡବମାନେ ବାସକରୁ-
ଥିବା ସମୟରେ ଦୂର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ଆଦେଶରେ ଜୟଦ୍ରଥ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ
ଧରଣ କରି ନେଇଯିବା ଓ ଏହା ଜାଣି ପାଣ୍ଡବମାନେ ଜୟଦ୍ରଥକୁ
ନାନାପ୍ରକାର ଅସମାନ ଓ ଦଣ୍ଡ ଦେଇ କୁଣ୍ଡଳ ଉଦ୍ଧାର କରିବା
ପ୍ରଭୃତି ବିଷୟମାନ ସୁମଧୁର ରାଗରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଗୀତଗୁଡ଼ିକ ଅତ୍ୟନ୍ତ
ମନୋହର ହୋଇଅଛି ।

ମୂଲ୍ୟ ୫୦ ।

ପ୍ରାପ୍ତି ସ୍ଥାନ

ମାନେଜର, ଶକ୍ତି ପ୍ରେସ

କଟକ ।